

EINDVERSLAG van de commissie van rapporteurs voor:

- a. het ontwerp-Wet op de inkomstenbelasting 1960;
- b. het ontwerp-Wet op de vermogensbelasting 1960;
- c. het ontwerp-Wet op de loonbelasting 1960.

Nadat het voorlopig verslag der commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

I. ALGEMEEN ¹⁾

§ 1. Inleidende beschouwingen

De ondergetekenden stellen het bijzonder op prijs, dat de commissieleden vrijwel algemeen van hun waardering getuigen voor de omvangrijke arbeid, die verschillende opeenvolgende bewindslieden en hun medewerkers aan de voorliggende ontwerpen hebben besteed. Dat aan deze waardering vastgeknoopt wordt een herinnering aan de in 1948 door Minister Lief tinck ingestelde z.g. vereenvoudigingscommissie doet in het bijzonder de tweede ondergetekende, die voorzitter dier commissie is geweest, groot genoegen.

De ondergetekenden hebben met belangstelling kennis genomen van de beschouwingen, die een groot aantal leden wijden aan de positie van de Eerste Kamer met betrekking tot wetsvoorstellen als de onderhavige. Waar het hier in de eerste plaats de werkwijze van de Kamer betreft, menen zij daarop niet diep te moeten ingaan. Enerzijds zijn de ondergetekenden van oordeel, dat het voor hen stellig waardevol is te vernemen welke oordelen er met betrekking tot het fiscale beleid onder de leden van de Eerste Kamer leven, terwijl zij het voorts evenzeer op prijs stellen, indien deze leden wijzen op technische feilen, die ook na de grondige voorbereiding van deze wetsontwerpen zeker niet zullen ontbreken. Anderzijds waarderen de ondergetekenden het, dat een groot aantal leden zich wil onthouden van een tot in de details tredende discussie omtrent de onderhavige ontwerpen. Dit zal stellig een doeltreffende gang van zaken bij de wetgeving bevorderen en bovendien aan de hoofdlijnen en de voornaamste aspecten der wetten meer reliëf geven.

In het vorenstaande ligt besloten, dat de ondergetekenden het toejuichen, dat verscheidene leden hun beschouwingen willen beperken tot enige hoofdlijnen van het fiscale beleid, alsmede tot enkele politieke aspecten, welke bij de behandeling

¹⁾ In deze memorie betekent:

„I.B.”: het ontwerp van Wet op de inkomstenbelasting 1960;
 „V.B.”: het ontwerp van Wet op de vermogensbelasting 1960;
 „L.B.”: het ontwerp van Wet op de loonbelasting 1960;
 „memorie van toelichting”, „memorie van antwoord” en „eindverslag”, gevolgd door de aanduiding I.B., V.B. of L.B.: de op de desbetreffende wetsontwerpen betrekking hebbende gedrukte stukken der Tweede Kamer;
 „Handelingen”: *Handelingen* der Tweede Kamer van de zitting 1963—1964, tenzij anders blijkt.

van de ontwerpen in de Tweede Kamer ter sprake zijn gekomen. Inderdaad is over enkele, op zich zelf zeer belangrijke onderwerpen, zoals de door deze leden vermelde vermogensaanwasbelasting, ondernemingswinstbelasting en onbelaste conjunctuurreserve, reeds zo uitvoerig van gedachten gewisseld, dat naar het oordeel van de ondergetekenden de wederzijdse argumenten en contra-argumenten nu wel duidelijk ter tafel liggen en, voor zover zij het kunnen zien, eerder vatbaar zijn voor herhaling dan voor een wezenlijke uitbreiding of verdieping.

Het doet de ondergetekenden groot genoegen, dat dezelfde leden, bij wie zich enige leden aansloten, reeds bij voorbaat te kennen geven, dat de ontwerpen hun instemming hebben en dat zij, zoals zij verderop vermelden, gaarne hun medewerking willen verlenen aan de totstandkoming van de onderhavige wetten. De ondergetekenden onderschrijven gaarne de mening, dat het vooroorlogse belastingstelsel niet meer zou passen in de thans geldende verhoudingen, terwijl het hoog tijd is geworden, dat de door de bezetter toegepaste ingrepen, ook al zijn deze na de oorlog reeds in belangrijke mate op Nederlandse leest bijgeschaafd, thans ten volle uit ons belastingrecht worden verwijderd. Ook de wijze waarop deze leden de aard en strekking van de onderhavige herziening hebben gekenschetst, heeft de volledige instemming van de ondergetekenden. Met name achten zij het van groot belang, dat, zoals deze leden vermelden, aldus aan Nederlandse zijde een belastingregime wordt verkregen, dat een goede grondslag biedt voor verdere aanpassing in E.E.G.-verband. De tweede ondergetekende kan de verzekering geven, dat hij, te zamen met de eerste ondergetekende, naar vermogen zal streven naar een zo spoedig mogelijke voltooiing van de algemene herziening, ook wat de thans nog resterende delen betreft. Het zal hem veel voldoening schenken, wanneer ook de Eerste Kamer aan een en ander haar medewerking zal willen geven.

De opmerking van vele leden, dat de lange duur van de behandeling van de algemene belastingherziening de ontwikkeling van het fiscale recht hier te lande in de weg heeft gestaan, komt de ondergetekenden toch wel somber voor. Na de oorlog zijn er tal van wijzigingen aangebracht, die men bezwaarlijk alle kan afdoen met de betiteling van incidentele verbeteringen en aanpassingen. De ondergetekenden — het geheel van de invoerrechten en accijnzen nu ter zijde latende — wijzen op de afschaffing van de ondernemingsbelasting, de vereveningsheffing en de vermogensbelasting voor lichamen en op de vernieuwing van de wetgeving betreffende de omzetbelasting en het successierecht. De loonbelasting is belangrijk gewijzigd in verband met het streven naar coördinatie met de sociale-verzekeringswetgeving, terwijl de inkomstenbelasting aanzienlijk werd verbeterd door de invoering van gewijzigde bepalingen voor de winstberekening (het zgn. materiële winstbegrip), en door de invoering van de investeringsfaciliteiten. Van vele andere allerm minst onbelangrijke wijzigingen kunnen nog worden vermeld de uitbreiding van de verliescompensatie, de totstandkoming en verspreiding van de giftenaftrek, de uitbreiding van de kinderaftrek, verlichtingen voor ouden van dagen en invaliden, faciliteiten op het gebied van spaarregelingen, de vergemakkelijking van fusies en de regeling voor de gehuwde werkende vrouw.

De ondergetekenden erkennen, dat het werk van de vereenvoudigingscommissie, door verschillende oorzaken, minder snel vrucht heeft gedragen dan aanvankelijk wel werd verwacht. Daarmede is echter nog niet aangetoond, dat de gevolgde methode van een algemene herziening niet juist is geweest. Ten einde de zo noodzakelijk geoordeelde herziening ook metterdaad op het peil van een algemene herziening te brengen, was het onvermijdelijk de gehele materie in ogeschouw te nemen en de onderdelen daarvan onderling nauwkeurig te vergelijken en af te wegen. Deze aanpak heeft eveneens aan het gemeen overleg tussen Regering en Tweede Kamer ten grondslag gelegen, hetgeen nu eenmaal een langdurig tijdsverloop met zich heeft medegebracht.

Zou men echter te werk zijn gegaan volgens de door de aan het woord zijnde leden bepleite methode, en gestreefd hebben

naar het aanbrengen van incidentele wijzigingen, dan zouden deze naar de mening van de ondergetekenden ofwel zich in niets hebben onderscheiden van de in de aanvang van hun betoog door deze leden enigermate gekleineerde verbeteringen en aanpassingen, ofwel, zo het meer fundamentele wijzigingen zou hebben betroffen, afgestuit zijn op de kritiek, dat, zonder een plaatsing van het vraagstuk in breder verband, geen geëgen beoordeling mogelijk zou zijn.

Aangaande de vraag in hoeverre de onderhavige ontwerpen in overeenstemming zijn met het streven naar vereenvoudiging, willen de ondergetekenden vooropstellen, dat dit streven alleen gericht kan zijn op het wegnemen van nodeloze ingewikkeldheden en van nodeloze verschillen, die afbreuk doen aan de onderlinge harmonie van de onderscheidene belastingwetten. Zoals de tweede ondergetekende meermalen heeft betoogd, vormen echter de toenemende ingewikkeldheid van de maatschappij en de zware belastingdruk, met name bij de belastingen naar inkomen en vermogen, op dit punt een tegenkracht, die noopt tot een afweging van eenvoud tegenover billijkheid. Dit is allerm inst een typisch Nederlands verschijnsel; zo komt in haar in 1954 verschenen interimrapport de „Royal Commission on the Taxation of Profits and Income” tot de slotsom dat „no scheme that is simple could be fair, and none that is fair could be simple”. Bij latere wijzigingen in de ontwerpen heeft veelal — zulks in overeenstemming met de in de Tweede Kamer geuite wensen — de billijkheid zwaarder gewogen dan de eenvoud. Nochtans vleien de ondergetekenden zich met de hoop, dat het streven naar vereenvoudiging niet ijdel is gebleven en dat op verschillende punten de wetstoepassing, vergeleken bij handhaving van de huidige bepalingen, op minder moeilijkheden zal stuiten. Hetzelfde geldt voor de vraag, of de ontworpen teksten voldoende helder zijn. In ieder geval zal niet kunnen worden ontkend, dat de ontwerpen een aanzienlijk grotere terminologische eenheid vertonen dan de bestaande wetten en besluiten, terwijl voorts de uitgebreide parlementaire discussie tot een bevredigende uitlegging zal kunnen bijdragen.

Overigens heeft de tweede ondergetekende, tijdens het mondeling overleg met de vaste Commissie voor Financiën en ook bij de openbare behandeling, enige malen zijn bereidheid uitgesproken om, nadat met de nieuwe wetgeving gedurende de nodige tijd ervaring is opgedaan, na te gaan in hoeverre er aanleiding kan zijn tot het aanbrengen van noodzakelijk geoordeelde wijzigingen. Toekomstige begrotingsbehandelingen kunnen daarbij een goede gelegenheid vormen om wensen op dit punt ter sprake brengen.

De ondergetekenden kunnen zich indenken, dat sommige leden het betreuren, dat thans niet het gehele complex van subjectieve belastingen ter behandeling kan worden gesteld. Wanneer men echter het belang van een volledige beoordeling van het gehele terrein afweegt tegenover het feit, dat nu althans de onderhavige drie belangrijke ontwerpen zo dicht de eindstreep zijn genaderd, achten de ondergetekenden de gevolgde wijze van behandeling juist. Dat een verdere vertraging van de behandeling op grote bezwaren zou zijn gestuit, blijkt wel uit het eerder in het voorlopig verslag opgenomen betoog van vele leden, die gaarne snellere en meer incidentele aanpassingen zouden hebben gezien. Overigens hebben de ondergetekenden uit de tot dusver gevoerde parlementaire discussie niet de indruk gekregen, dat een en ander moet leiden tot een verbroekeling van de algemene beschouwingen, te minder, nu de memorie van antwoord betreffende de ontwerpen van Wet op de vennootschapsbelasting 1960 en van Wet op de dividendbelasting 1960 reeds geruime tijd geleden zijn verschenen.

Wat het verdere betoog van deze leden betreft, kunnen de ondergetekenden er ten volle begrip voor hebben, dat men bij algemene beschouwingen over de grondslagen van een deel van ons belastingstelsel het accent nu eens hier, dan weer daar wil leggen. Nu bij de inkomsten-, loon- en vermogensbelasting de persoon van de belastingplichtige op de voorgrond staat, ligt het in de rede, dat bij de behandeling van de

onderhavige ontwerpen de aandacht wordt geconcentreerd op de werking van de belastingheffing ten opzichte van de contribuabelen.

De mening van vele andere leden, dat er een tegenstelling zou bestaan tussen de door de heer Lucas kort voor de eindstemming in de Tweede Kamer genoemde globale cijfers en de door de tweede ondergetekende kort nadien op een persconferentie verstrekte gegevens, is niet juist. De tweede ondergetekende is bij zijn becijferingen uitgegaan van het totale voor de onderhavige ontwerpen in hun thans voorliggende vorm geraamde budgettaire verlies van f 160 mln. Dit zelfde bedrag is eveneens voor de heer Lucas het uitgangspunt geweest en de door hem gegeven verdeling daarvan over de verschillende groepen is identiek aan de door de tweede ondergetekende gemaakte opstelling. Het enige verschil is, dat de heer Lucas — uit het oogpunt van de werking voor de contribuabelen terecht — bovendien rekening heeft gehouden met twee bedragen van onderscheidenlijk f 30 mln. en f 15 mln. die de tweede ondergetekende gemeend heeft bij de budgettaire opstelling van voor- en nadelen van deze wetsontwerpen te kunnen elimineren; het eerste bedrag betreft het onder de werking van het Besluit 1941 reeds binnenkort te verwachten budgettaire verlies uit hoofde van de bijzonder sterke aangroei van de forfaitaire kostenaf trek voor werknemers (de z.g. 5 pct.-regeling), terwijl het tweede bedrag betrekking heeft op de reeds eerder tijdens de behandeling van de belastingherziening bij afzonderlijke wet in de loonsfeer aangebrachte verlichting uit hoofde van de verhoging van de z.g. aanslaggrens tot f 10 000.

De hier aan het woord zijnde leden vragen vervolgens exacte inlichtingen ten aanzien van een aantal door hen geformuleerde concrete punten. De ondergetekenden moeten dienaangaande vooropstellen dat een volledige beantwoording daarvan niet mogelijk is. Er zijn nl. onvoldoende gegevens voorhanden om voor elke budgettaire post een uitsplitsing te maken, hetzij naar bepaalde vermogensgroepen, hetzij naar bepaalde inkomensgroepen, hetzij naar een afzonderlijke groep als die der bejaarden. Wel zal in het hierna volgende, waar mogelijk, een globale indruk worden gegeven van hetgeen deze leden vragen.

Ad 1. Zoals uit het hieronder te geven gedetailleerde overzicht zal blijken, resulteert er voor vermogensbezitters een verlaging van in totaal f 40 mln. Het verzoek dit bedrag uit te splitsen over vermogensbezitters beneden f 20 000, tussen f 20 000 en f 30 000 en boven f 30 000 berust blijkbaar op een misverstand, aangezien reeds thans alle vermogensbezitters beneden f 20 000 buiten de vermogensbelasting vallen en in de groep van f 20 000 tot f 30 000 alleen een betrekkelijk aantal ongehuwden door deze belasting wordt getroffen. Voor zover deze leden mochten bedoelen — de ondergetekenden nemen dit niet aan — ook de overige verlagingen in de inkomsten- en loonbelasting in de toerekening aan genoemde groepen van vermogensbezitters te betrekken, merken de ondergetekenden op dat dit uiteraard onmogelijk is.

Ad 2, 3 en 4. De ondergetekenden menen voor het antwoord op deze vragen te kunnen verwijzen naar het gedetailleerde cijfermateriaal dat verderop in deze memorie is verstrekt. Hierbij zij opgemerkt dat weliswaar een globale indruk kan worden gegeven van de verdeling van het gedeelte van de verlagingen dat toevalt aan loon- en inkomensgroepen beneden, onderscheidenlijk boven f 12 000, doch dat voor een soortgelijke verdeling over de groepen beneden, onderscheidenlijk boven f 20 000 voldoende gegevens ontbreken.

Ad 5. Afgezien van enkele specifiek voor bejaarden getroffen maatregelen, die in het meergenoemde overzicht met name zijn aangeduid, is het niet mogelijk voor elke budgettaire post aan te geven in hoeverre deze betrekking heeft, hetzij op inkomensgroepen beneden f 9000, hetzij op bejaarden.

Overigens wijzen de ondergetekenden erop, dat men voor een juiste beoordeling van het resultaat van een algemene herzieningsarbeid die een aantal knelpunten wegneemt niet in de eerste plaats moet letten op de kwantitatieve betekenis van de

wijzigingen als zodanig, doch ook, en wel in bijzondere mate, aandacht moet schenken aan de werking van de voorliggende belastingwetten, zoals deze na de aangebrachte verbeteringen op de verschillende groeperingen in de maatschappij van toepassing zullen zijn.

Hieronder volgt in de eerste plaats, naar maatregelen en groepen van belastingplichtigen gespecificeerd, de gevraagde verdeling van de verlagingen en verhogingen, zoals die, uit een zuiver budgettair oogpunt gezien, voortvloeien uit de voorliggende wetsontwerpen.

Werknemers

Verlagingen

	(in mln. gld.)
Vaste kostenaf trek voor inkomsten uit dienstbetrekking	44
Verhoging van de aanslaggrens	25
Grensverhoging vrijgestelde neveninkomsten ..	12
Aanslag in de inkomstenbelasting op verzoek ..	10
Middeling van inkomsten uit dienstbetrekking ..	3
Verhoging kostenaf trek voor gepensioneerden ..	2
	—
	96

Verhogingen

Aanpassing tarief voor bijzondere beloningen ..	40
	—
	56

Ondernemers

Verlagingen

Middeling van inkomsten uit winst	17
Vrijstelling eindwinst van f 7500 op f 10 000 ..	10
Verlaging grens investeringsaf trek	8
Herstel vrijstelling voor landbouwgronden	2
	—
	37

Verhogingen

Uitsluiting emballage van investeringsaf trek	2
	—
	35

Vermogensbezitters

Verlagingen

Verhoging van de vrijgestelde bedragen	42
Herstel vrijstelling veldinventaris	2
Verhoging vrijstelling voor lijfrenten e.d.	2
Af trek latente inkomstenbelasting bij aanmerkelijk belang	1
	—
	47

Verhogingen

Wijziging belasting van rentespaarbrieven etc. ...	5
Geschonken dividendbewijzen bij schenker belast	2
	—
	7
	—
	40

Alle groeperingen

Verlagingen

Verruiming bejaardenaf trek	13
Verruiming kinderaf trek	7
Limitering niet aftrekbare ziektekosten	7
Verhoging maximumaf trek van lijfrentepremies	5
Gevallen belastingtijdvak voor I.B.	5
Verruiming mogelijkheid van giftenaf trek	5
Afkoop alimentatie aftrekbaar	3
Kleine wijzigingen per saldo	6
	—
	51

	(in mln. gld.)
<i>Verhogingen</i>	
Wijziging buitengewone-lastenregeling	20
Wijziging kinderaftrek extrakind	2
	—
	22
	—
	29
Verlagen in totaal	231
Verhogingen in totaal	71
	—
Totale budgettaire verlaging	160

Zoals de ondergetekenden hierboven reeds hebben aangestipt, moet echter uit het oogpunt van de werking van de onderhavige ontwerpen voor de *contribuabelen rekening* worden gehouden met het feit, dat de tweede ondergetekende bij de schatting van het budgettaire nadeel van de vaste kostenaf trek voor inkomsten uit dienstbetrekking is uitgegaan, niet van de huidige toestand, maar van de toestand, zoals die in de naaste toekomst zal ontstaan. Deze anticipatie betreft een bedrag van f 30 mln. Voorts heeft de tweede ondergetekende een correctie ad f 15 mln. aangebracht op de raming van de kosten van de verhoging van de aanslaggrens tot f 12 000, aangezien deze inmiddels reeds is opgetrokken tot f 10 000 (verwezen zij naar de *Handelingen*, blz. 2086, linkerkolom). Beide correcties strekken ten voordele van de groep van werknemers.

Houdt men met het vorenstaande rekening en beziet men de verhogingen en verlagingen niet uitsluitend uit een budgettair oogpunt, doch mede in het licht van het uiteindelijke belang van de gerealiseerde faciliteiten, dan komt de recapitulatie van het overzicht als volgt te luiden.

Werknemers	f 101 mln.
Ondernemers	35 mln.
Vermogensbezitters	40 mln.
Alle groeperingen	29 mln.
	—
Totaal	f 205 mln.

Naar zeer globale schatting heeft dit bedrag voor f 150 mln. betrekking op inkomstenstrekkers beneden f 12 000 inkomen en voor f 55 mln. op inkomstenstrekkers boven f 12 000 inkomen.

Naar aanleiding van de vraag die de hier aan het woord zijnde leden voorts stellen, welke bedragen aan verhogingen en verlagingen per belastingcategorie in de oorspronkelijke, eind 1958 ingediende, ontwerpen waren omvat, kan het volgende overzicht worden gegeven.

Werknemers

<i>Verlagen</i>	(in mln. gld.)
Grensverhoging vrijgestelde neveninkomsten	6
<i>Verhogingen</i>	—
	—
	6

Ondernemers

<i>Verlagen</i>	
Middeling van winsten	10

Verhogingen

Vervallen landbouwwijziging	3
	—
	7

Vermogensbezitters

<i>Verlagen</i>	—
<i>Verhogingen</i>	—

Alle groeperingen

<i>Verlagen</i>	(in mln. gld.)
Vervallen belastingtijdvak voor I.B.	5
Kleinere wijzigingen per saldo	6
	—
	11

Verhogingen

Wijziging buitengewone-lastenregeling	10 ¹⁾
	—
	1

De grootte van deze posten, alsmede van na de indiening van de drie oorspronkelijke wetsontwerpen opgenomen materiele wijzigingen, op dezelfde wijze onderscheiden, uiteindelijk na de in de Tweede Kamer aangenomen amendementen en de aldaar van regeringswege in de ingediende voorstellen aangebrachte wijzigingen, blijkt uit het eerder gegeven gedetailleerde overzicht.

De vraag of de voorgestelde verlagingen dienen te worden gerangschikt onder het hoofd „technische verbetering of vereenvoudiging” is uiteraard moeilijk te beantwoorden, aangezien de uitdrukking „technische verbetering” zowel in meer beperkte zin wordt verstaan als ook ruimer wordt opgevat. Interpreteert men dit begrip in enge zin als verbeteringen en aanpassingen van formeel juridische aard, dan is het duidelijk, dat verreweg de meeste voorgestelde wetswijzigingen die tot verzachtingen of verzwaren leiden, daar niet onder gerangschikt kunnen worden. Overigens wijzen de ondergetekenden erop, dat op vele plaatsen in de kamerstukken betreffende de onderhavige ontwerpen door de verschillende bewindslieden tot uitdrukking is gebracht, dat de algemene herziening niet uitsluitend een technische of formeel-juridische aangelegenheid is, doch zich in beperkte mate ook uitstrekt tot het wegnemen van materiële knelpunten. Verwezen zij, om slechts één voorbeeld te noemen, naar de passage, voorkomend op blz. 26 van de memorie van toelichting I.B., rechterkolom, 2de alinea e.v.

De suggestie van deze leden als zouden budgettaire redenen de Regering hebben genoopt tot het achterwege laten van voorstellen, strekkende om door de ondergetekenden in het kader van de onderhavige herziening nodig of wenselijk geachte wijzigingen te realiseren, kunnen de ondergetekenden niet onderschrijven. Wel zijn sommige uit de Tweede Kamer voortgekomen voorstellen tot wijziging door de ondergetekenden mede om budgettaire redenen afgewezen. Op slechts één punt hebben financiële overwegingen aanleiding gegeven tot wijziging van de oorspronkelijke regeringsvoorstellen. Dit is nl. het geval geweest met het voorstel tot aftrek van een derde van de betaalde vermogensbelasting voor de inkomstenbelasting. Tegenover deze intrekking stonden evenwel toevoegingen van enkele verruimingen, zodat per saldo een verantwoord geheel werd verkregen. Men kan dus naar de mening van de ondergetekenden niet, in de zin als deze leden doen, spreken van het bestaan van nog niet gerealiseerde verbeteringen en vereenvoudigingen. Reeds om deze reden zijn zodanige voorzieningen dan ook niet begrepen in het bij de Tweede Kamer aanhangige belastingverlagingsvoorstel (7733), welk voorstel los staat van de onderhavige algemene herziening. Het vorenstaande neemt uiteraard niet weg — de tweede ondergetekende heeft daarop bij herhaling gewezen — dat de voortgaande ontwikkeling in de toekomst tot de wenselijkheid van nieuwe aanpassingen zal kunnen leiden en waarschijnlijk zal leiden.

Met betrekking tot de ernstige bezwaren van dezelfde leden tegen terugwerkende kracht van bepalingen in de belastingwetgeving merken de ondergetekenden op, dat ook zij die, behoudens voor zeer bijzondere gevallen, afwijzen. Daarmede zijn echter de door deze leden als voorbeeld genoemde bepa-

¹⁾ Zoals uit noot 3 op blz. 3 van het overzicht bij de brief van de Staatssecretaris van Financiën (zitting 1963—1964—5380, stuk nr. 119) blijkt, dient dit bedrag op f 20 mln. te worden gesteld.

lingen van de onderhavige wetsontwerpen nog niet veroordeeld. Het is n.l. niet zo, dat het begrip terugwerkende kracht zo ver kan worden uitgebreid, dat het zou omvatten alle gevallen waarin feiten uit het verleden een rol spelen bij het bepalen van de omvang van de belastingplicht in de toekomst.

De ondergetekenden wijzen er in dit verband op dat de Hoge Raad zich bij arrest van 18 september 1963, B.N.B. 1963/303, uitdrukkelijk heeft uitgesproken over één van de beide door de aan het woord zijnde leden vermelde gevallen, n.l. de verkrijgingsprijs van aanmerkelijk-belangaandelen, verkregen vóór 1 januari 1941. De Hoge Raad heeft zich verenigd met het oordeel van het Gerechtshof te Arnhem, dat „daardoor niet in strijd met het bepaalde in artikel 4 van de Wet houdende algemene bepalingen der wetgeving in het Koninkrijk aan de regeling van het Besluit terugwerkende kracht wordt verleend, immers niet in het verleden gerealiseerde winst wordt belast, doch uitsluitend onder de werking van de nieuwe regeling door realisatie behaalde winst”.

Ditzelfde standpunt dient naar het oordeel van de ondergetekenden te worden ingenomen met betrekking tot de regeling van artikel 44 I.B. inzake het zgn. geconstrueerde agio. Ook daar betreft het een belastbaar gebeuren (n.l. het verrichten van een uitkering door een vennootschap), dat plaatsvindt ná de inwerkingtreding van de wet. Dat voor de vraag in hoeverre deze uitkering terugbetaling van kapitaal, dan wel uitdeling van winst inhoudt, mede acht wordt geslagen op in het verleden plaatsgevonden hebbende feiten, betekent nog niet, dat men van terugwerkende kracht mag spreken. Het is dan ook, naar het oordeel van de ondergetekenden, in vele gevallen waarin feiten en omstandigheden uit het verleden een zekere rol spelen, veeleer een vraagstuk van beleid of zij voor nieuwe rechtsbepalingen al dan niet behoren te worden uitgeschakeld.

De door de aan het woord zijnde leden gehuldigde zienswijze zou het wel zeer moeilijk maken om bestaande lekken te dichten of een tariefsverhoging zich te doen uitstrekken tot b.v. uitdelingen van in het verleden gevormde reserves of de realisatie van die reserves in de winstfeer.

Bovendien kan in bijzondere gevallen ook een duidelijke en juridisch als zodanig onderkende terugwerkende kracht wel geboden zijn. In dit verband wijzen de ondergetekenden op de beraadslagingen over de belastingverzwaring uit hoofde van de wet van 16 augustus 1951 (*Sib.* 378), (de zgn. defensievoorzieningen) die voor een belangrijk gedeelte terugwerkte tot 1 januari 1951. De eis van beperking tot noodgevallen, die deze leden blijkbaar stellen, gaat de ondergetekenden te ver. Overigens wil de tweede ondergetekende gaarne in dit verband verwijzen naar zijn betoog in de Eerste Kamer ter gelegenheid van de verlenging van de dividendbeperking (*Handelingen*, zitting 1952—1953, blz. 193 e.v.) en met name hetgeen daar omtrent de verhouding tussen terugwerkende kracht en „verkregen rechten” is vermeld (blz. 194, rechterkolom, bovenaan).

Op de vraag, die de hier aan het woord zijnde leden stellen naar het tijdstip van in werking treden van de voorgestelde regelen, kunnen de ondergetekenden mededelen, dat zij vertrouwen dat de parlementaire behandeling het mogelijk zal maken, dat wetten op de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting op 1 januari 1965 en de wet op de loonbelasting op 1 juli 1965 in werking te doen treden. Deze data zijn ook door de tweede ondergetekende genoemd in de Tweede Kamer (*Handelingen* blz. 1897, rechterkolom).

De overbrugging tussen het ontwerp inkomstenbelasting zodra dit tot wet zal zijn verheven en de alsdan nog ongewijzigde vennootschapsbelasting, waarnaar deze leden vragen, heeft haar plaats reeds gevonden in de artikelen 92, 93 en 94 I.B. Hierbij worden o.a. het nieuwe winstbegrip, de verliescompensatie buiten de N.O.R. om, en enige andere regelingen ook voor de vennootschapsbelasting ingevoerd, zodra een en ander voor de inkomstenbelasting gaat gelden.

Het verheugt de ondergetekenden, dat enige leden zich ermee kunnen verenigen, dat van regeringszijde een vermogenswinstbelasting is afgewezen. Ten aanzien van de suggestie van het Tweede Kamerlid Scholten een maatregel te treffen in de sfeer van het registratierecht, n.l. een verhoging van dit recht bij transacties die elkaar binnen een bepaald tijdsbestek opvolgen, kunnen de ondergetekenden allereerst de volgende feiten mededelen.

Blijkens een op last van de tweede ondergetekende ingestelde enquête op enige inspecties van de registratie en successie over de prijsbeweging in onroerend goed was bij ongeveer 10 pct. van het aantal onderzochte verkopen, in de eerste zeven maanden van 1964, sprake van verkoop binnen twee jaren na de voorafgaande aankoop. Bij deze groep verkopen leidde ongeveer 40 pct. tot onbelaste vermogenswinst boven 10 pct. van de aankoopprijs. Winsten lager dan 10 pct. zijn niet relevant, aangezien het redelijk is, dat de koper zijn aankoopkosten (zeker 7 pct.) bij verkoop goed maakt. Concluderend kan dus worden gezegd, dat bij slechts 4 pct. van het totale aantal verkopen van onroerend goed sprake is van een min of meer belangrijke binnen twee jaar behaalde, onbelaste verkoopwinst. De meeste gevallen betreffen woonhuizen.

Als een eerste bezwaar tegen de door de heer Scholten voorgestelde maatregel zou kunnen worden aangevoerd, dat hij prijsverhogend kan werken, met name ten aanzien van de woningen die worden aangekocht voor zelfbewoning. Daarbij moet worden bedacht dat bij woningen een meer individuele prijsvorming plaatsvindt. Algemeen geldende prijsnormen ontbreken te dien aanzien. Deze factor vergemakkelijkt een afwenteling van het extra-registratierecht op de koper. Hiertoe werkt het gebruik mee, dat het registratierecht voor rekening van de koper komt. Ook indien zou worden bepaald, dat het extra-recht ten laste van de verkoper komt, blijft afwenteling in de verkoopprijs mogelijk. De maatregel kan dus over het doel heen schieten: de verkoper wordt niet getroffen en de woningzoekende koper is er nog slechter aan toe.

Ook heeft een extra-heffing op basis van de verkoopprijs een willekeurig effect in relatie met de verkoopwinst. Het effect van de maatregel is geringer naarmate de op een pand behaalde verkoopwinst groter is. Bij een verkrijgingsprijs van f 100 000, een verkoopprijs van f 120 000 en een extra-heffing van 5 pct., bedraagt het extra-registratierecht f 6000. Dit is 30 pct. van de verkoopwinst. Bij een verkoopprijs van f 150 000 is het extra-recht f 7500, d.i. 15 pct. van de winst.

Voorts is het niet uitgesloten, dat de mobiliteit van het onroerend goed nadelig wordt beïnvloed, omdat de verkoop, indien enigszins mogelijk, zal worden uitgesteld tot na de gestelde termijn. Ook dit kan prijsverhogend werken.

Tenslotte kan op een aantal praktische moeilijkheden worden gewezen. Het normale registratierecht is aan de overdrachtsakte gebonden. De vraag rijst, of de extraheffing niet veeleer aan het obligatoire contact zou moeten worden gekoppeld, omdat anders het transport waar mogelijk zal worden uitgesteld. Ook de alleszins redelijke vrijstelling voor verkopen met een geringe winst levert moeilijkheden op, b.v. indien tussentijds verbeteringen zijn aangebracht. En hoe dient te worden gehandeld, indien de transactie in het bereik van de inkomstenbelasting ligt? Dit kan e.v. eerst veel later worden vastgesteld.

Wellicht ten overvloede wijzen de ondergetekenden erop, dat naast de extraheffing, de vrijstelling voor verkopen binnen drie maanden niet goed meer past. De tweede ondergetekende heeft hierop blijkens het citaat in het voorlopig verslag reeds gewezen.

Alles bijeen genomen zien de ondergetekenden grote bezwaren tegen het voorstel en twijfelen zij er sterk aan of het nagestreefde doel ermee ook maar enigszins zou kunnen worden benaderd. Zij zijn dan ook tot de conclusie gekomen, dat zij niet een wetsvoorstel in die richting moeten doen, maar dat het de voorkeur verdient extra aandacht te besteden aan de bestaande mogelijkheden in de inkomstenbelasting (bedrijfsfeer; andere opbrengst van arbeid). De tweede ondergetekende

heeft zich ervan overtuigd, dat de belastingdienst op dit stuk diligent is. Deze benadering heeft het voordeel, dat ook in het recente verleden behaalde verkoopwinsten worden bestreken, terwijl dit bij een wijziging van de Registratiewet niet het geval is.

Het lid, dat betreurt, dat de verzachtingen, die in het fiscale regime worden aangebracht, voornamelijk ten goede zullen komen aan hen, die vermogens bezitten of grote inkomens genieten, mogen de ondergetekenden verwijzen naar de eerder in deze memorie verstrekte gegevens, die toch wel duidelijk in een andere richting wijzen.

§ 2. Grondslagen van het belastingstelsel c.a.

Vele leden doen aan hun vraagstelling naar de wenselijkheid van de instelling van een onafhankelijk raadgevend orgaan op belastingterrein enige beschouwingen over de aanpassing en de ontwikkeling van het fiscale recht in de toekomst voorafgegaan. Het verheugt met name de tweede ondergetekende dat deze leden daarbij instemmen met het bij verschillende gelegenheden door hem vertolkte standpunt, dat een harmonisatie van de omzetbelasting en andere indirecte belastingen in E.E.G.-verband niet wel denkbaar is zonder daarbij de directe belastingen in het geding te brengen. Overigens is dit, hoe belangrijk ook, niet het enige aspect, maar dienen ook de sociale en economische effecten van een eventuele opheffing van de omzetbelastingsgrenzen nauwkeurig te worden overwogen. De tweede ondergetekende heeft tijdens de mondelinge behandeling van de onderhavige wetsontwerpen in de Tweede Kamer (*Handelingen*, 1964, blz. 1894, linkerkolom) reeds opgemerkt dat het niet zijn mening is, dat als deze herziening tot stand is gekomen, het belastingrecht min of meer zó zou moeten blijven. Hij wees er daarbij op dat niet alleen, zoals vanzelf spreekt, herstel van eventuele onvolkomenheden in de nieuwe wetgeving zal dienen plaats te hebben, maar ook dat, uitgaande van de thans gelegde nationale grondslag, een verdere aanpassing van dit rechtsonderdeel aan zich wijzigende omstandigheden nodig zal zijn. Het belastingrecht is nooit statisch geweest en zal ook nooit kunnen zijn. Dit zo zijnde moet aan de andere kant wel worden bedacht, dat een te grote onrust op dit gebied evenzeer belangrijke, voor de hand liggende, bezwaren heeft; een zekere stabiliteit is eveneens een rechtsgoed van betekenis.

Tegen een — vermoedelijk permanent bedoeld — fiscaal raadgevend orgaan, in de geest als de aan het woord zijnde vele leden zich dit voorstellen, staan de ondergetekenden afwijzend. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van de onderhavige herziening is van deze zijde bij verschillende gelegenheden stelling genomen tegen de instelling van een staatscommissie, die zich zou wijden aan meer fundamentele punten van ons belastingstelsel. Naar de argumenten, die daartegen zijn aangevoerd, zij hier verwezen; het volgende zij daaraan toegevoegd. Uiteraard is een individuele of collectieve wetenschappelijke bestudering van deze punten mogelijk. De vraag is echter of het juist is een commissie van regeringswege in te stellen met de opdracht concrete adviezen te geven over het te volgen belastingbeleid en haar tevens de bevoegdheid te geven eigener beweging zodanige adviezen te geven. De ondergetekenden zijn van oordeel dat het belastingbeleid in zijn algemeenheid en in zijn wezenlijke onderdelen zo zeer ook politiek geladen is, dat een adviescommissie, die op dit terrein werkzaam zou zijn, zich niet zou kunnen onthouden van in wezen politieke oordeelvellingen. En dit wel op een gebied, waar nu eenmaal diepgaande verschillen van inzicht en benadering bestaan, verschillen die zich ook in de commissie zouden openbaren. Daar komt nog bij dat de materie, waarmede dit raadgevende orgaan zich zou bezighouden, alle sectoren van de maatschappij raakt, en vrijwel steeds gevoelig raakt. Zulk een, min of meer officiële voorafschaduw van de gedachtenwisseling tussen Regering en volksvertegenwoordiging, welke van oudsher op dit gebied zeer wezenlijk is geweest, achten de ondergetekenden niet gewenst. Reeds bij de samenstelling van een zodanige commissie zou blijken hoezeer de onderscheidene groeperingen

in Nederland — van politieke en andere aard — eraan zouden hechten in deze commissie adequaat vertegenwoordigd te zijn.

In dit verband betuigen de ondergetekenden dan ook gaarne hun volle instemming met een groot aantal leden, die de instelling van een adviescommissie niet wenselijk achten voor fundamentele problemen, zoals b.v. de verhouding tussen directe en indirecte belastingen.

Terecht wijzen enige en verscheidene leden, die naar de ondergetekenden veronderstellen tot het zoëven genoemde groot aantal leden behoren, in het vervolg van het verslag op de behandeling van de onderhavige wetsontwerpen in de Tweede Kamer. Deze behandeling levert inderdaad een duidelijke illustratie op van het standpunt, dat in het proces der rechtsvorming op belastingterrein de politieke gezichtspunten, ook op vele ogenschijnlijk ondergeschikte onderdelen, van uitermate groot gewicht zijn.

Van de beschouwingen van de vele leden over enige adviescommissies in het buitenland hebben de ondergetekenden met belangstelling kennis genomen. Dat in een bepaald land als Zweden een commissie heeft geadviseerd over enkele fundamentele punten van belastingbeleid — het zal ook nog wel in enig ander land zijn geschied, al hebben de ondergetekenden de indruk, dat in de meeste landen niet een commissie als deze leden voor ogen staat bestaat — schokt hen niet in hun hiervoren weergegeven overtuiging.

Deze leden geven vervolgens een korte aanduiding van enkele hoofdpunten van het belastingrecht in Duitsland. Van het verband, dat die leden hier leggen tussen verschillende fundamentele onderdelen van een belastingstelsel — waaronder de tariefopbouw van de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting, de ondernemingsbelasting en de omzetbelasting — hebben de ondergetekenden met belangstelling kennis genomen.

Zij vermogen niet in te zien, dat de verbanden, die deze leden leggen met het belastingsysteem in een bepaald land — te weten Duitsland — zou pleiten voor een commissie als zij op het oog hebben. In plaats van een min of meer oeverloze benadering in zulk een commissie achten zij meer verantwoord het van regeringswege algemeen volgen van de ontwikkelingen op maatschappelijk en fiscaal gebied en het ter hand nemen van concrete problemen, die zich hetzij in nationaal opzicht, hetzij in internationaal verband, in het bijzonder aandienen. Op het gebied van de E.E.G. kan daarbij worden gebruik gemaakt van studies, die daartoe zijn of worden verricht en waaraan Nederland op intensieve wijze deelneemt. Bij zodanige concrete punten kan het ongetwijfeld nuttig zijn een commissie van deskundigen in te schakelen. Het is in die gedachtingang, dat de tweede ondergetekende blijkens het eindverslag I.B. (punt 8) heeft verklaard dat het, onder omstandigheden, wel nuttig kan zijn na de totstandkoming van de herziening hetzij de bestaande adviescommissie (de zgn. commissie-Oud), al dan niet aangevuld, hetzij enige andere commissie te belasten met de bestudering van bepaalde concrete en daarvoor geschikte punten. Tijdens de mondelinge behandeling heeft hij zich in gelijke zin geuit (*Handelingen*, blz. 1894, rechterkolom).

Overigens stellen de ondergetekenden het op prijs, dat deze leden na een korte aanduiding van enkele hoofdpunten van het belastingrecht in Duitsland, waaraan zij de opmerking vastknopen, dat in dat systeem het bestaan van een afzonderlijke ondernemingsbelasting nauwelijks een probleem vormt, verklaren, dat zij geen behoefte hadden om thans op het vraagstuk van een afzonderlijke ondernemingsbelasting, waarover een uitvoerige gedachtenwisseling met de Tweede Kamer heeft plaatsgevonden, in te gaan.

Vele andere leden stellen de vraag, of mede met „de met de onderhavige ontwerpen te bereiken belastingverlaging van enkele honderden miljoenen” een doelbewuste overheveling van directe naar indirecte belastingen wordt nagestreefd of ingeleid. De onderhavige ontwerpen hebben, gezien hun karakter, deze strekking niet. De aandacht zij erop gevestigd, dat de aan de herziening verbonden middelenderving uit de zgn. ruimte wordt bestreden. Haar verwezenlijking staat los van

de door deze leden genoemde bestending van de verhoging van belasting op benzine en tabakswaaren en van de andere, buiten de belastingfeer liggende, posten. De reeds lang lopende vernieuwing van de belastingwetgeving heeft uiteraard geleid tot enige voorzieningen, die geld kosten. Het gaat echter niet om enkele honderden miljoenen, zoals deze leden menen. Blijkens de Miljoenennota voor 1965 (vgl. blz. 27) zou de inwerkingtreding van de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting op 1 januari 1965 en van de loonbelasting op 1 juli 1965 een middelenderving voor 1965 opleveren van 148 miljoen. Voor het overige moge worden verwezen naar de hiervoren verstrekte cijfers.

Bij het uitzetten van het financiële beleid voor 1965 is rekening gehouden met de uit de belastingherziening voortvloeiende middelenderving. Zij is als autonome belastingmutatie opgenomen bij de berekening van de conjuncturele impuls, die van de begroting 1965 uitgaat. Binnen het geheel van voorzieningen is derhalve ook plaats voor de realisering van de belastingherziening. Wat betreft de aanduiding technische herzieningen van structurele aard zij verwezen naar hetgeen daaromtrent eerder in deze memorie is te berde gebracht.

Anders dan de hier aan het woord zijnde leden kennelijk menen, heeft de tweede ondergetekende tijdens de behandeling in de Tweede Kamer nergens verklaard, dat de grondslagen van een belastingstelsel zich niet zouden lenen voor wetenschappelijke discussie. Wel is van zijn zijde bij herhaling betoogd, dat een abstract-wetenschappelijke studie door een staatscommissie op dit terrein van weinig nut zou zijn voor de beleidsvoering. Dit is iets geheel anders dan deze leden in de door hen met 1 aangeduide stelling hebben neergelegd.

Onbegrijpelijk achten de ondergetekenden in dit verband de opmerkingen over het optreden van de tweede ondergetekende — bedoeld zal zijn in de kwaliteit van Staatssecretaris — onder Ministers van verschillende politieke signatuur. Uit genoemd punt kan toch niet worden afgeleid dat het belastingbeleid geen politiek beleid zou zijn, doch slechts dat de tweede ondergetekende in de verschillende perioden de politieke verantwoordelijkheid van het beleid mede heeft kunnen dragen. Dat er een frictie zou zijn tussen de stelling dat belastingbeleid wezenlijk politiek beleid is en de overtuiging dat in de moderne tijd hoofdamttenaren van de belastingdienst wetenschappelijk moeten worden gevormd, ontgaat de ondergetekende ten enenmale.

In de memorie van antwoord I.B. (blz. 2, rechterkolom) is betoogd, dat een beleid dat het oog mede gericht houdt op de groeiende Europese samenwerking wel uiterst gereserveerd moet staan tegenover diepgaande nationale structuurwijzigingen in het belastingstelsel. Dit houdt in dat studies, die gericht zijn op zodanige ingrijpende wijzigingen, weinig mogelijkheden in zich hebben tot verwezenlijking te leiden. Hier is dus dezelfde achtergrond aanwezig, die reeds hiervoren bleek: voorstellen, hoe verdienstelijk ook uit wetenschappelijk oogpunt, hebben weinig nut voor de Regering, indien zij niet kunnen worden ingepast in het kader van de politieke mogelijkheden. Dat ligt niet anders bij de voorbereiding van de harmonisatie van de belastingen in E.E.G.-verband. Het is duidelijk dat bij de vraag of, in hoeverre, in welk stadium, in welke mate en op welke wijze in E.E.G.-verband fiscale harmonisatie nodig of gewenst is, de resultaten van wetenschappelijke studie niet het laatste en ook niet het belangrijkste woord hebben. Ook hier zien zij geen plaats voor een Regeringscommissie in de geest als deze leden voor ogen staat. Hier ligt een rechtstreekse taak voor de verantwoordelijke bewindslieden zelf.

Naar aanleiding van vragen in het voorlopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake hoofdstuk IXB van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1965 (Zitting 1964—1965 — 7800, nr. 7) heeft de tweede ondergetekende het voornemen over de verschillende aspecten van de fiscale harmonisatie in E.E.G.-verband, in het bijzonder ook betreffende de omzetbelasting, een nota aan te bieden en daarover van gedachten te wisselen voordat enig Regeringsstandpunt over de richtlijn inzake omzetbelasting zal worden ingenomen. Hij heeft het voornemen een gelijke gedachtenwisseling in de

Eerste Kamer te bevorderen. De ondergetekenden zijn van oordeel dat op deze wijze een verantwoorde en passende oordeelsvorming van de ter zake bevoegde instanties tot stand zal kunnen komen.

Het is uiteraard nodig dat alvorens een bewindsman over enig belangrijk punt een standpunt inneemt en daarover van gedachten wisselt met de Kamer, het onderwerp gedegen wordt voorbereid. Die voorbereiding kan op vele en gevarieerde wijzen, aangepast aan de omstandigheden, plaatsvinden. Enkele van de vormen daarvan zijn reeds hiervoor genoemd. Daarbij is ook vermeld dat het wel degelijk nuttig kan zijn voor de bestudering van bepaalde concrete punten een commissie van deskundigen in te schake'len. Een aan de praktijk aangepaste werkwijze, die ook rekening houdt met het stadium, waarin het probleem zich bevindt, is hier op haar plaats. De ondergetekenden zien op dit moment nog geen zodanige punten, waarvoor terstond tot de instelling van enige commissie moet worden besloten. In het stadium, waarin de harmonisatie van de omzetbelasting zich tot dusverre bevindt, is volstaan met ambtelijke studies, intensief voorbereidend overleg in Brussel en overleg met andere departementen en takken van het bedrijfsleven. De ondergetekenden achten het zeer wel mogelijk dat in een volgend stadium van de ontwikkeling in deze een commissie, die bepaalde onderdelen van de omzetbelastingproblematiek zal bestuderen, nuttig is. In dit geval denken de ondergetekenden meer aan een gerichte commissie dan aan de commissie-Oud.

Naar aanleiding van de vraag of het voorbereiden van ontwerpen aan Nederlandse zijde reeds van nut kan zijn, merken de ondergetekenden op dat zulks thans nog niet urgent is. Deze leden lopen wel zeer ver vooruit op de huidige — nog geheel initiële — fase van ontwikkeling, indien zij allerlei onderwerpen uit de sfeer van de belastingheffing naar het inkom en de winst noemen.

Hiervoren hebben de ondergetekenden reeds hun erkentelijkheid betuigd voor het betoog van enige leden, waarbij verscheidene leden zich aansloten, tegen het instellen van een staatscommissie ter bestudering van de grondslagen van het belastingstelsel. Zij onderschrijven eveneens het standpunt van deze leden, dat het verwijt, dat de onderhavige wetsontwerpen voornamelijk komen ten bate van de welgestelden, zoals uit de hiervoren genoemde cijfers blijkt, ten onrechte is gemaakt. Inderdaad was, zoals verscheidene leden voorts opmerken, het tegenstemmen in de Tweede Kamer van met name de leden van de fractie van de Partij van de Arbeid een belangrijk politiek gebeuren bij de behandeling van deze wetsontwerpen. Met de hier aan het woord zijnde leden zijn de ondergetekenden van mening dat in de verhogingen van de bij de vermogensbelasting geldende vrijstellingen aan de voet een belangrijk sociaal aspect is te onderkennen.

Deze leden geven als hun oordeel dat er bij belastingherzieningen een evenwicht moet bestaan tussen drie aspecten, nl. het sociale aspect van de verdelende rechtvaardigheid, de eisen van een innerlijk redelijke en verantwoorde belastingstructuur, alsmede van de economische doelmatigheid. In hoofdstrekking en in grote lijnen kunnen de ondergetekenden daarmede instemmen. Het betekent ook dat bij herzieningen de nieuwe regelingen altijd het resultaat zullen zijn van de afweging van een aantal factoren, waarvan de ene zwaarder zal wegen, de andere minder zwaar. De door deze leden genoemde voorbeelden zijn inderdaad ook resultaten van afweging. De ondergetekenden stellen het op prijs dat de hier aan het woord zijnde leden het standpunt van de tweede ondergetekende ten opzichte van de vrijstelling van de uitkeringen uit hoofde van de Algemene Bijstandswet en van de vervangingswaardeleer onderschrijven.

Het verheugt de ondergetekenden dat deze leden instemmen met hun standpunt dat het op niet te lange termijn streven naar een nieuwe algemene herziening geen aanbeveling verdient. Ook zijn de ondergetekenden deze leden erkentelijk voor hun zienswijze dat de instelling van een brede adviescommissie respectievelijk staatscommissie niet moet worden bepleit. Ten aanzien van de bestudering door een commissie

II. WINSTBEGRIIP

ad hoc van een zeer beperkt aantal belangrijke punten van belastingstructuur hebben de ondergetekenden reeds eerder in deze paragraaf hun oordeel — dat in uitgangspunt met dat van de hier aan het woord zijnde leden overeenkomt — gegeven.

Sommige leden memoreren een uitspraak van de tweede ondergetekende ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over de onderhavige ontwerpen in de Tweede Kamer, waarbij hij een oordeel heeft gegeven over de mogelijkheid tot verwezenlijking van een fiscaal gesloten systeem. Het verheugt hem dat deze leden met zijn uitgangspunt te dier zake vrede kunnen hebben. Ook hiervoren is reeds door de ondergetekenden het standpunt ingenomen, dat een praktisch politiek beleid medebrengt niet op de ontwikkelingen in E.E.G.-verband vooruit te lopen. De ondergetekenden men echter dat deze belastingherziening meer is dan een codificatie van het bestaande. Er zijn immers verschillende materiële wijzigingen — soms met budgettaire consequenties — in deze herziening neergelegd. Dat er ook na de herziening in de wetgeving regelingen zullen voorkomen, die bij sommigen verzet wekken, spreekt vanzelf. De door deze leden genoemde punten zijn overigens alle thans zodanig geregeld dat zij naar de mening van de ondergetekenden goed passen in een belastingheffing, welke primair streeft naar een verantwoorde verdeling van lasten.

Het kan in bepaalde gevallen inderdaad zijn — zoals deze leden stellen — dat regelen welke dienen om het ontgaan van belasting tegen te gaan, van de zijde van de bona fide burger gezien, in bepaalde gevallen onbillijk kunnen werken. Dat verder belastingheffing, zelfs een billijke belastingheffing, onlustgevoelens opwekt, en dat de belastingheffing ook psychologische grenzen heeft, wordt door de ondergetekenden wel degelijk onderkend.

Er is ook andere zijde: zo zou ook het openhouden van een mogelijkheid om belasting te ontgaan tot veel algemener en ernstiger onbillikheden leiden en daardoor tot meer algemene gevoelens van onbehagen bij de belastingplichtigen.

§ 3. Tarieven

Met belangstelling hebben de ondergetekenden kennis genomen van de opmerkingen, die vele leden maken met betrekking tot het vraagstuk van de al dan niet automatische aanpassing van tarieven en vaste bedragen. Evenals deze leden zijn ook de ondergetekenden van oordeel, dat een in de wet verankerde aanpassingsregeling zou stuiten op tal van bezwaren, zowel van praktische, als van fiscaal-politieke en conjunctuurpolitieke aard. Dit neemt niet weg dat de tweede ondergetekende, met name tijdens de algemene financiële beschouwingen in de Tweede Kamer over de rijksbegroting 1964 (*Handelingen* zitting 1963—1964, blz. 284, linkerkolom) heeft erkend dat de gedachte van een automatische aanpassing begrijpelijk is, omdat zij beklemtoont, dat het meegaan met waardedalingen of -stijgingen van het geld een natuurlijke en vanzelfsprekende zaak is. Ongetwijfeld is het noodzakelijk dat aan het onderhavige punt in tijden van belangrijke wijzigingen in de waarde van het geld bijzondere aandacht wordt geschonken. Het gaat de ondergetekenden echter te ver om een toezegging te doen — nog daargelaten dat zij het niet juist achten in dit opzicht komende kabinetten te binden — dat telkenjare, ongeacht het alsdan aan dit vraagstuk verbonden belang, een verantwoording zal worden gegeven van het te dien aanzien gevoerde of te voeren beleid.

De ondergetekenden kunnen overigens niet inzien dat dit voor het toekomstige beleid spelende probleem — evenals dat van het reeds eerder ter sprake gekomen hoog gekwalificeerde raadgevende orgaan — medebepalend kan zijn voor de merites van de onderhavige herzieningsontwerpen, die in dit opzicht geen achteruitgang betekenen in vergelijking met de thans geldende wetgeving, doch in vele andere opzichten verzachtingen en verbeteringen behelzen.

Uit het voorgaande kan blijken, dat de ondergetekenden van harte instemmen met de opmerkingen die verscheidene leden over het aanpassingsvraagstuk maken. Zij hebben met voldoening geconstateerd dat ook deze leden bezwaar hebben tegen het ter zake in de wet te verankeren automatisme.

De ondergetekenden kunnen tot op zekere hoogte de mening van vele leden delen, dat het niet vanzelfsprekend is dat z.g. kapitaalwinsten tot de aan het gewone tarief onderworpen winst worden gerekend. Van Regeringswege is meermalen erkend dat deze groep van winsten niet uitsluitend een inkomens karakter heeft, doch dat hier ook enigermate een kapitaal element in verscholen kan gaan. Het gaat bij dit alles echter in feite om de vraag, of het ontwerp van Wet op de inkomstenbelasting 1960 in zijn thans voorliggende vorm in voldoende mate recht laat wedervaren aan dit kapitaal element. Deze vraag nu beantwoorden de ondergetekenden bevestigend. De hier aan het woord zijnde leden wijzen ook zelf reeds op tal van voorzieningen die enige bezwaren, verbonden aan het progressief belasten van de kapitaalwinsten, wegnemen. Door deze voorzieningen worden met name de eisen, die het continuïteitsbeginsel aan de onderneming stelt, in ruime mate fiscaal geëerbiedigd.

Naar het oordeel van de ondergetekenden zijn er anderszijds belangrijke overwegingen die zich verzetten tegen een grotere mate van royaliteit op dit punt. In het kort zijn deze overwegingen reeds vermeld in punt 14 van het eindverslag I.B. De ondergetekenden willen hier nog met nadruk aan toevoegen dat het belasten van kapitaalwinsten in de sfeer van de onderneming naar een algemeen proportioneel tarief van 20 pct. naar hun mening deze inkomensbestanddelen in vergelijking met andere inkomsten te gunstig zou behandelen.

Dit blijkt voor de gevallen van staking van een onderneming ook duidelijk bij een nadere beschouwing van de werking van het proportionele tarief, vervat in artikel 57 I.B. Wanneer men stelt dat een voordeel het karakter van een kapitaalwinst heeft, betekent dit in de ondernemings sfeer in wezen niets anders, dan dat het voordeel gedurende een reeks van jaren is gerijpt. Op dit uitgangspunt is echter ook de werking van artikel 57 gegrond. Door uit te gaan van het marginale belastingpercentage aan de top van het inkomen over de afgelopen drie jaren wordt een zeer nauwe benadering bereikt van de belasting die bij uitsmering over de rijpingsjaren verschuldigd zou zijn geweest, terwijl het plafond van 40 pct. op dit punt zelfs nog een niet onbelangrijke matiging inhoudt. Een verdere verlaging van dit tarief zou dus een uitdrukkelijke bevoordeling voor deze groep van inkomsten inhouden.

Wat het tijdstip betreft, waarop de ondernemer aanspraak op toepassing van de vervroegde afschrijving krijgt, kan men in beginsel aansluiting zoeken, hetzij bij het tijdstip dat voor de investeringsaftrek geldt, hetzij bij het tijdstip dat voor de gewone afschrijving van kracht is.

De ondergetekenden menen dat aan het laatstbedoelde tijdstip de voorkeur moet worden gegeven, aangezien ook bij de vervroegde afschrijving het kenmerk van afschrijving op de voorgrond staat en aldus het gehele afschrijvingsregime een grote mate van eenheid blijft vertonen. De investeringsaftrek daarentegen heeft meer het karakter van een fiscale subsidie en is derhalve niet zozeer gebonden aan het voor afschrijvingen geldende regime.

Een en ander voert tot de slotsom, dat voor de vervroegde afschrijving aansluiting behoort te worden gezocht bij hetgeen bedrijfseconomisch gezien voor de gewone afschrijving behoort te gelden. Uiteraard zou de faciliteit worden vergroot door haar in de tijd te vervroegen, doch daarmee is nog niet aangetoond dat een dergelijke vervroeging gerechtvaardigd is. Na afweging van alle factoren hebben de ondergetekenden gemeend dat het, in tegenstelling tot de thans geldende regeling, juist is de vervroegde afschrijving te binden aan het jaar waarin de feitelijke ingebruikstelling van het bedrijfsmiddel plaatsvindt. Aldus wordt bereikt dat de door de hier aan het woord zijnde leden bedoelde liquiditeitsreserve inderdaad ter beschikking komt op het moment waarop deze nodig is, doch niet reeds van te voren wordt gevormd, zoals zij dat wensen.

Evenmin kunnen de ondergetekenden meegaan met de zienswijze van de het woord voerende leden, dat de investeringsaftrek nodeloos ingewikkeld is gemaakt door de in artikel 11 I.B. ver-

vatte uitzonderingen voor de ondergrond van gebouwen en voor tot bewoning dienende gedeelten van bedrijfspanden. Ook al zou in sommige gevallen de wetstoepassing hierdoor wat minder eenvoudig worden, dan nog brengen eisen van beleid en van rechtvaardigheid mede dat de bres, die de investeringsaftrek slaat in het algemene winstbegrip, niet te groot wordt. Wat de ondergrond van gebouwen betreft, wijzen de ondergetekenden erop, dat het investeringsrisico gering is en hier bovendien geen sprake is van uitbreiding of modernisering van het productie-apparaat. Voor de tot bewoning dienende gedeelten van bedrijfspanden is het een eis van rechtvaardigheid dat zij fiscaal niet gunstiger worden behandeld dan woningen in het algemeen.

Wat de goodwill betreft, zien de ondergetekenden in hetgeen deze leden opmerken geen wezenlijke bestrijding van de argumenten welke van regeringswege op dit punt voor uitsluiting van de investeringsaftrek zijn aangevoerd. De ondergetekenden verwijzen in dit verband naar het betoog in de memorie van antwoord I.B., blz. 36, linkerkolom, laatste alinea. Voorts heeft de tweede ondergetekende tijdens het mondeling overleg ontkend, dat er vele moeilijkheden zullen ontstaan bij de splitsing van de koopsom voor een bedrijf (punt 18 van het eindverslag I.B., blz. 11, voorlaatste alinea).

De ondergetekenden constateren met genoegen dat deze leden het eens zijn met het standpunt, dat de vervangingswaardeleer nog niet voldoende gemeengoed is geworden om in de praktijk van de fiscale winstberekening algemeen te worden toegepast. Gezien de grote belangstelling die allerwegen bij voortduring aan dit vraagstuk wordt gewijd, maken de ondergetekenden zich niet ongerust dat zij onkundig zullen blijven van de toekomstige ontwikkelingen op dit stuk, die zij nauwletend zullen blijven volgen. Overigens achten zij het niet mogelijk, dat in de komende jaren het accent bij dit en andere winstproblemen meer zal komen te liggen op bestudering in Europees verband, waaromtrent thans nog geen voorspellingen kunnen worden gedaan.

Met betrekking tot de kwestie van de onbelaste conjunctuurreserve menen de ondergetekenden te moeten volstaan met te verwijzen naar hetgeen de tweede ondergetekende, na ruggespraak met de eerste ondergetekende, tijdens het mondeling overleg met de vaste Commissie voor Financiën uit de Tweede Kamer omtrent deze kwestie heeft medegedeeld. Verwezen zij naar punt 20 van het eindverslag I.B. (blz. 14, tweede alinea).

Aangaande de vraag van enige leden, die overigens konden instemmen met de opmerkingen van de tweede ondergetekende en van het lid van de Tweede Kamer, de heer Scholten, ten aanzien van de afschrijving naar vervangingswaarde, of nog eens zou kunnen worden nagegaan of geen oplossing voor dit vraagstuk te vinden is, welke iets meer tegemoet komt aan de bij het bedrijfsleven in deze levende wensen, merken de ondergetekenden op, dat naar hun overtuiging het voorliggende ontwerp van wet met betrekking tot de fiscale winstberekening een zeer soepel samenstel van bepalingen bevat. Een nog verdergaande tegemoetkoming op dit punt zou tekort doen aan de rechtvaardigheid van de lastenverdeling, die met name bij de zwaar drukende inkomstenbelasting ongetwijfeld ten aanzien van alle groepen van belastingplichtigen wel enige levende wensen on vervuld moet laten.

III. INKOMSTENBELASTING IN DE SFEER VAN DE ONDERNEMING

Artikel 8, sub d, I.B.

Dat in artikel 8, letter *d*, I.B., wordt gesproken van „het geheel of gedeeltelijk staken van een onderneming” en in artikel 57, eerste lid, letter *a*, I.B. van „met of bij het staken van een onderneming dan wel met of bij de overdracht of liquidatie van een gedeelte van een onderneming” vindt zijn oorzaak in de omstandigheid dat artikel 8, letter *d*, tijdens de behandeling in de Tweede Kamer werd gewijzigd. De woorden „het staken van de onderneming” in de oorspronkelijke tekst van de bepaling werden door de aanneming van sub-amendement stuk nr. 129 gewijzigd in „het geheel of gedeeltelijk staken van een onderne-

ming”. De ondergetekenden menen — gezien de toelichting op het amendement —, dat aan het gedeeltelijk staken van een onderneming dezelfde betekenis moet worden toegekend als aan de overdracht of liquidatie door de ondernemer van een gedeelte van een onderneming.

De winst, behaald met of bij het staken van een onderneming, wordt belast naar het bijzondere tarief van artikel 57 I.B., waarbij zoals reeds eerder in deze memorie is opgemerkt het plafond van 40 pct. een niet onbelangrijke matiging inhoudt. Uitgangspunt hierbij is de gedachte, dat deze winst in een reeks van jaren is gevormd. De omstandigheid, dat bovendien van deze winst een bedrag van f 10 000 is vrijgesteld, betekent weliswaar in feite een zekere uitbreiding van deze matiging, doch is in hoofdzaak bedoeld als een tegemoetkoming voor kleine ondernemers. De ondergetekenden verwijzen in dit verband naar het betoog in de memorie van antwoord I.B. (blz. 31, rechterkolom), waar uitdrukkelijk de zienswijze is verworpen, dat de vrijstelling mag worden gezien als een honorerings voor het uitoefenen van een bedrijf gedurende een zeker aantal jaren. Met de hierboven omschreven strekking van de vrijstelling — die tevens dient om geschillen over kleinigheden te voorkomen — zou het in strijd zijn haar te koppelen aan de levensduur van de onderneming.

Artikel 9 I.B.

De door dezelfde leden gestelde vragen nopens de vrijheid van de ondernemer om na de totstandkoming van de wet een goed stelsel te vervangen door een beter stelsel, worden door de ondergetekenden bevestigend beantwoord, met dien verstande, dat de vervanging als zodanig en de keus van het tijdstip waarop zij geschiedt, niet mogen zijn ingegeven door willekeur of door uitsluitend fiscale motieven.

Artikel 15, I.B., juncto artikel 57 I.B.

Het verschil in fiscale behandeling tussen een verblijvingsbeding en een overnemingsbeding is gegrond op het nu eenmaal bestaande verschil in karakter tussen beide bedingen. Bij het gewone verblijvingsbeding heeft de vennoot bij overeenkomst definitief beschikt over zijn aandeel in het vennootschappelijke vermogen, zij het onder een onschortende voorwaarde die op het moment van zijn overlijden in werking treedt. Bij het overnemingsbeding daarentegen is na het overlijden nog een rechtshandeling van de overnemende vennoot nodig, zodat de erfgenamen, anders dan bij het verblijvingsbeding, niet aanstands zekerheid hebben omtrent hun toekomstige positie met betrekking tot het ondernemingsvermogen. De ondergetekenden erkennen, dat het hier vaak of grensgevallen zal gaan waarbij het uiteindelijk economische resultaat niet belangrijk zal verschillen, doch het recht kan nu eenmaal niet zodanig zijn ingericht, dat dergelijke grensgevallen steeds over een kam worden geschoren. Zo doet zich een soortelijk verschil in behandeling voor, indien de erflater zijn onderneming kort voor zijn overlijden heeft overgedragen. De belastingplichtigen weten in voldoende mate waar zij fiscaal aan toe zijn, om hiermede bij het regelen van hun onderlinge rechtsverhoudingen rekening te houden. Voor zoveel nodig zij nog gewezen op punt 52 van het eindverslag I.B. (blz. 39, rechterkolom, zesde alinea), waar de tweede ondergetekende verklaard heeft ten aanzien van het verblijvingsbeding zonder vertraagde werking geen algemene toezegging te willen doen voor de toepassing van de hardheidsclausule, maar in concrete gevallen naar bevind van zaken te zullen handelen.

Artikel 15, lid 2, I.B.

De vervolgens door deze leden gestelde vraag of ook bij toepassing van artikel 15, lid 2, I.B. de franchise van f 10 000 genoemd in artikel 8, sub *d*, I.B. toepasselijk is, beantwoorden de ondergetekenden ontkennend. In deze gevallen heeft de wetgever weliswaar bij fictie bepaald, dat er sprake is van een overdracht van een gedeelte van de onderneming, doch zoals uit de memorie van toelichting I.B. (blz. 38, linkerkolom) blijkt, strekt deze fictie zich niet zover uit dat hier ook een (gedeeltelijke) staking van de onderneming in de zin van

artikel 8, sub *d*, I.B. aanwezig is. Dit laatste doet zich slechts voor wanneer de ondernemer zelf tot gehele of gedeeltelijke staking overgaat.

Artikel 15, lid 3, I.B.

Het verheugt de ondergetekenden, dat dezelfde leden hun voldoening uitspreken over de invoering van de doorschuifmogelijkheid bij overlijden. Wat de vraag betreft, in hoeverre bij het bepalen van de boedel de latente belastingschuld mag worden afgetrokken, verwijzen de ondergetekenden naar het inmiddels bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende ontwerp voor een nieuwe Successiewet, waarin op het voetspoor van het ontwerp V.B. een regeling is opgenomen voor de aftrek van de latente belastingschulden, waaronder de belasting die de verkrijger verschuldigd kan worden ter zake van in het vermogen van een onderneming begrepen reserves. Blijkens artikel 22, derde lid, van het eerstbedoelde ontwerp is het bedrag van de belasting forfaitair gesteld op twintig percent van de reserves.

Artikel 17 I.B., juncto artikel 18 I.B.

De ondergetekenden mogen de het woord voerende leden die verklaren het te betreuen dat de doorschuifregeling van artikel 17 I.B. beperkt is tot gevallen van algehele overdracht, erop wijzen, dat de invoering van deze faciliteit voor de overdracht van een onderneming onder de levenden een belangrijke inbreuk betekent op de algemene regelen voor de winstberekening. Nu de regeling tijdens de behandeling in de Tweede Kamer nog in zoverre is uitgebreid dat ook overdrachten tegen een hogere tegenprestatie dan de boekwaarde van de faciliteit zullen kunnen profiteren, achten de ondergetekenden daarmede de grens van deze inbreuk bereikt. Het voortgaan op deze weg roept ernstige spanningen op tussen de gevallen waarin wel en die waarin geen kinderen aanwezig zijn ter voortzetting van de onderneming. De ondergetekenden hebben derhalve bezwaar tegen de uitbreiding van de faciliteit tot gevallen van gedeeltelijke overdracht, zoals de overgang van een eenmanszaak naar een vennootschap onder firma. Bovendien bestaan er in deze gevallen voldoende mogelijkheden om het firmacontract een zodanige vorm te geven, dat de ouder bij het aangaan van de vennootschap nog geen belasting over de gevormde reserves verschuldigd wordt.

De ondergetekenden zien op dit punt geen wrijving met de zgn. geruisloze overgang naar een naamloze vennootschap, aangezien daarvoor blijkens artikel 18, eerste lid, I.B. de essentiële eis geldt, dat de oprichters van de naamloze vennootschap in het aandelen-kapitaal geheel of nagenoeg geheel in dezelfde verhouding gerechtigd zijn als in het vermogen van de omgezette onderneming.

Artikel 19 I.B.

Met de woorden „in rechtstreeks verband” in artikel 19 I.B. wordt bedoeld aan te geven, dat de stamrechtvrijstelling alleen van toepassing is indien de periodieke uitkering of verstrekking wordt bedongen van de koper van de onderneming of door de verkopende ondernemer uit de in contanten genoten tegenprestatie wordt aangekocht. In dit verband zij verwezen naar de toelichting op de eerste nota van wijziging I.B. Ad III en VIII (blz. 6, linkerkolom).

Artikelen 39 I.B. e.v.

De tweede ondergetekende is van mening, dat thans ten aanzien van het zgn. aanmerkelijk belang inderdaad de problemen zijn opgelost, die hij — veronderstellenderwijze — op het oog had tijdens het mondelinge overleg met de vaste commissie van de Tweede Kamer. Hij wijst er overigens op, dat deze leden aan het materiële gewicht van de tijdens de mondelinge behandeling tot stand gekomen wijzigingen ter zake van de eisen voor de aanwezigheid van een aanmerkelijk belang wel enigszins tekort doen door te spreken over „enige wijzigingen in de formele criteria”.

De tweede ondergetekende is niet voornemens vooralsnog nieuwe studies op gang te brengen over belastingheffing van de aandeelhouder in een besloten naamloze vennootschap, aan-

gezien hij dit vraagstuk juist gedurende vele jaren intensief heeft bestudeerd. Zoals uitvoerig in de nota inzake de algemene herziening en in de memorie van antwoord I.B. is uiteengezet, heeft deze studie tot het inzicht geleid, dat een regeling zoals thans in het ontwerp is belichaamd, de voorkeur verdient. Deze regeling heeft mede door de tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer nog extra aangebrachte verzachtingen, een gematigd en alleszins aanvaardbaar karakter. Uiteraard staat de tweede ondergetekende wel altijd open voor concrete, nieuwe suggesties. De door deze leden gesuggereerde oplossing, waarbij de verkrijgingskosten van de aanmerkelijk-belangaandelen worden gesteld op ten minste het gestorte kapitaal, vermeerderd met de som van de uitgekeerde dividenden, vertoont echter ernstige gebreken. Dit blijkt reeds, indien van het volgende eenvoudige voorbeeld wordt uitgegaan. Verrijgingsprijs (= nominaal gestort bedrag) f 1000. Aangroei reserves f 500. Hiervan wordt uitgedeeld f 300. Daarna worden de aandelen verkocht voor f 1200.

Volgens de gesuggereerde formule zou bij verkoop een verlies blijken. De verkrijgingskosten zouden immers f 1300 zijn. Er is echter alle reden de f 200 gereserveerde winst bij verkoop te belasten. Voorbij is gezien, dat de uitgekeerde dividenden bij verkoop van de aandelen niet meer aanwezig zijn in de N.V.; de verkoopprijs is derhalve ook zoveel lager. In de door deze leden voorgestelde methode zouden de uitgedeelde dividenden als het ware dubbel in mindering worden gebracht.

Niet kan worden meegegaan met de gedachte, dat ter zake van aanmerkelijk-belangaandelen geen onderscheid in fiscale gevolgen zou dienen te worden gemaakt tussen schenking en overlijden.

Bij veelal geheel vrijwillige schenking van aanmerkelijk-belangaandelen is er geen reden de afrekening uit te stellen. De schenker is een vervreemder, die op het ogenblik van de schenking mede over de vennootschappelijke reserves, waarop een inkomstenbelastingclaim rust, zij het om niet, beschikt. Bij overlijden daarentegen is van een vervreemding geen sprake. Het was daarom geheel passend, dat in 1958 ter zake van het overlijden voor doorschuiving van de fiscale claim op de erven werd gekozen. In dit verband zij er met name op gewezen, dat een zelfde verschil tussen schenking en overlijden bestaat bij de particuliere onderneming. Ook daar leidt schenking steeds tot afrekening. Een doorschuiving van de fiscale claim bij overlijden kan overigens mede aanvaardbaar worden geacht op grond van de overweging, dat bij overlijden toch meestal reeds veel geld op tafel moet komen en het dikwijls, ook fiscaal, zeer bezwaarlijk is middelen aan de N.V. te onttrekken. Bovendien komt overlijden dikwijls op een ongelegen moment.

De ondergetekenden hebben met erkentelijkheid ervan kennis genomen, dat enige leden, die vermoedelijk een vergelijking trekken met het huidige regime, hun instemming betuigen met de aangebrachte verzachtingen.

Artikel 39 I.B., juncto artikelen 15 I.B. en 19 I.B.

Vele leden wezen erop, dat in artikel 39, derde lid, I.B. wordt gesproken van „zijn echtgenoot” en in artikel 15, tweede lid, I.B. van „de echtgenoot van hem”. De door deze leden uitgesproken mening, dat het ongetwijfeld de bedoeling is, ook „de echtgenote” hieronder te begrijpen, achten de ondergetekenden juist. De term echtgenoot is in de ontwerpen steeds gebezigd om een persoon aan te duiden die zowel van het mannelijk als van het vrouwelijk geslacht kan zijn. Een uitzondering moet slechts worden gemaakt voor artikel 48, vierde lid, I.B., waar sprake is van een niet binnen het Rijk wonende gehuwde vrouw wier echtgenoot binnen het Rijk woont. In dit geval blijkt uit het zinsverband dat deze „echtgenoot” uitsluitend de man kan betreffen.

Alhoewel uit bedoeld gebruik van de term echtgenoot op zichzelf nog niet hoeft te volgen, dat de term „echtgenote” daartegenover alleen op personen van het vrouwelijk geslacht betrekking kan hebben, erkennen de ondergetekenden niettemin dat een dergelijke gevolgtrekking voor de terminologie

van de nieuwe wetgeving voor de hand ligt. Vooropgesteld dat het niet in de bedoeling van de ondergetekenden heeft gelegen, de werking van artikel 2 I.B. en evenmin die van artikel 19 I.B., te beperken tot vrouwelijke echtgenoten, rijst de vraag, of de huidige tekst voldoende steun biedt om deze bedoeling ook in feite te verwezenlijken. Nu is dit een kwestie die in de praktijk, gezien het uitzonderingskarakter van dit soort gevallen, wel nauwelijks tot moeilijkheden zal leiden. Indien daartoe aanleiding mocht bestaan, zullen de ondergetekenden zich te gelegener tijd beraden of wetswijziging noodzakelijk is. Er zij overigens op gewezen, dat een dergelijke wijziging niet beperkt kan blijven tot genoemd ontwerp, doch zich mede zou moeten uitstrekken tot het ontwerp V.B. en het — inmiddels bij de Tweede Kamer ingediende — ontwerp Successiewet, in welk ontwerp (artikel 3) een gelijklopende tekst als die van artikel 2 I.B. is opgenomen.

Artikel 44 I.B.

In verband met de kritische toon van vele leden ten opzichte van artikel 44 I.B., achten de ondergetekenden het nuttig vooraf nogmaals kort hun motivering van dit artikel te vermelden.

Zou men de gang van zaken bij de omwisseling van aandelen in het kader van een fusie van de strikt formele kant benaderen en elke voldoening aan de juridische stortingsplicht ook in fiscaal opzicht als zodanig willen aanmerken, dan zou dit ertoe leiden dat agio-reserves die ontstaan zijn uit bij omwisseling van aandelen overgegangene winstreserves, tot het gestorte kapitaal gaan behoren. Met name door de in de afgelopen jaren steeds toegenomen noodzaak tot het aangaan van fusies, zou dit in belangrijke mate leiden tot het teloorgaan van fiscale claims op de overgegangene winstreserves. Het is duidelijk dat dit in strijd zou komen met de opzet en bedoeling van het bestaande Besluit 1941, dat als algemeen uitgangspunt heeft, dat winstreserves op het moment van uitdeling door inkomstenbelasting worden getroffen.

De tweede ondergetekende is derhalve van oordeel dat de door hem in de aanschrijving van 7 juni 1961, nr. B1/2751, gehuldigde zienswijze aansluit bij opzet en strekking van het Besluit 1941 en in zoverre ook het begrip „gestort kapitaal” op betere wijze afbakt dan in de hierboven vermelde beperkt-formele zin het geval zou zijn. Deze zienswijze doet recht wederaren aan het onderscheid tussen agio-reserves die afkomstig zijn uit winstreserves, en agio-kapitaal dat ook fiscaal als gestort kapitaal kan gelden.

Artikel 44 I.B. bestendigt dit standpunt en heeft er een meer algemene vorm aan gegeven. De ondergetekenden willen niet ontkennen dat een dergelijke algemene bepaling — zoals trouwens vrijwel elk algemeen geformuleerd wetsvoorschrift — bij de toepassing op bijzondere gevallen vragen kan oproepen en wellicht ook, mede met behulp van de rechtspraak, een zekere verfijning dient te ondergaan.

Het is inderdaad niet uitgesloten, dat in uitzonderingsgevallen door de werking van artikel 44 I.B. een fiscale claim op reserves behouden blijft waarover anderszins reeds inkomstenbelasting wordt betaald. Dit kan het geval zijn, indien de verwisseling van de aandelen, als zijnde een vervreemding, leidt tot belastingheffing bij degene die zijn aandelen omruilt. De door deze leden genoemde artikelen betreffen een zodanige vervreemding. Het eerste geval van een vervreemding tijdens of in het zicht van liquidatie zal zich vermoedelijk niet dikwijls voordoen. Anders ligt dit bij de aanmerkelijk-belangheffing van artikel 39 I.B. Maar deze leden zien kennelijk over het hoofd, dat in dit geval in de praktijk meestal de fusie-regeling van artikel 40 I.B. van toepassing zal zijn, op grond waarvan de aanmerkelijk-belangheffing kan worden uitgesteld door gebruik te maken van de doorschuivingsfaciliteit.

De tweede ondergetekende is niet van mening dat artikel 44 I.B. alleen betrekking heeft op bonussen ten laste van uit winstreserves voortgekomen agio. De in de aanhef van de derde alinea van punt 43 in het eindverslag I.B. voorkomende zinsnede moet gelezen worden in het licht van de daaraan voorafgaande opmerking, uit de commissie gemaakt, dat het onderhavige artikel gaat werken bij elke agio-bonus die een N.V. na het in

werking treden van de nieuwe wet uitkeert. De tweede ondergetekende heeft slechts willen aangeven dat die opmerking iets te ruim was geformuleerd.

Voor het karakter van de aanschrijving van 7 juni 1961 mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen zij hierboven daaromtrent hebben medegedeeld. Zij volstaan te dezer plaatse met op te merken dat het naar hun oordeel geen redelijke interpretatie van het Besluit 1941 zou zijn, indien men aanneemt dat de belastingclaim ter zake van winstreserves zou kunnen teniet gaan enkel en alleen door deze onder het mom van gestort kapitaal over te hevelen naar een ander lichaam.

In de bovenomschreven opvatting ligt voorts duidelijk besloten dat de invoering van artikel 44 I.B. geen nieuw en wezensvreemd element betekent in het stelsel van de inkomstenbelasting, doch in hoofdzaak een codificatie vormt van hetgeen naar het oordeel van de ondergetekenden geldend recht is. Indien derhalve, zoals de hier aan het woord zijnde leden stellen, bij een b.v. in 1958 aangegangene fusie partijen zouden verondersteld dat door de overgang van aandelen naar een bedrijfsvermogen de inkomstenbelastingclaim verloren is gegaan, komt een dergelijke veronderstelling geheel voor rekening van partijen en mochten zij er geenszins op vertrouwen dat de belastingadministratie en de belastingrechter deze opvatting zouden onderschrijven. Doch ook afgezien daarvan menen de ondergetekenden dat deze tegenwerping geen beletsel kan vormen voor de invoering van artikel 44 I.B., aangezien dit artikel voor toekomstige belastbare feiten (winstuitdelingen, vervreemdingen) een geheel in de rede liggende heffing tot stand brengt. In dit verband verwijzen de ondergetekenden naar hetgeen zij hierboven in § 1 omtrent een te ruime hantering van het begrip terugwerkende kracht hebben opgemerkt.

Artikel 57, lid 1, sub c, I.B.

De ondergetekenden wijzen naar aanleiding van de opmerkingen van enige leden omtrent de woorden „door een onteigening” voorkomend in artikel 57, eerste lid, letter c, I.B., erop dat zij er de voorkeur aan gegeven zouden hebben wanneer deze bepaling in het geheel niet in het ontwerp zou zijn opgenomen. De tweede ondergetekende heeft tijdens het debat over het amendement, dat leidde tot invoeging van deze bepaling, duidelijke voorbeelden genoemd van gevallen waarin het toepassen van een proportioneel tarief op schadeloosstellingen in de winstsfeer ongerijmd gevolgen zou hebben. De ondergetekenden achten het dus stellig juist, dat uiteindelijk de bepaling tot onteigeningsgevallen is aangebracht.

Wel wijst de tweede ondergetekende op de door hem gedane toezegging de onderhavige bepaling voor gevallen van minnelijke onteigening op royale wijze te zullen toepassen (*Handelingen*, blz. 2032, rechterkolom). Bovendien moet worden bedacht dat er in deze gevallen vaak sprake zal zijn van een gehele of gedeeltelijke staking van de onderneming, zodat reeds uit dien hoofde het proportionele tarief van toepassing is.

Artikel 85 I.B.

De ondergetekenden overwegen niet een nadere wijziging van de Wet op de Herkapitalisatie 1957 te bevorderen. Bij de indiening van de nota van wijziging, waarbij werd voorgesteld deze wet nog éénmaal van toepassing te doen zijn gedurende een jaar na de inwerkingtreding van de nieuwe inkomstenbelasting, is er vanuit gegaan, dat het oude regime onverkort, met alle voor- en nadelen tot leven diende te komen. Dit impliceert, dat een terugbetaling van kapitaal of een inkoop van eigen middelen na 4 maart 1957 op grond van artikel 1, tweede lid, van de Wet van 1957, een beletsel vormt voor de faciliteit. De tweede ondergetekende is echter voornemens in daartoe aanleiding gevende gevallen op grond van artikel 4, letter c, van deze wet desgevraagd dit beletsel op te heffen.

IV. INKOMSTENBELASTING IN DE PERSOONLIJKE SFEER

Met voldoening hebben de ondergetekenden kennis genomen van de waardering van vele leden voor de vereenvoudigde

opstelling van het belastbare inkomen. De door deze leden naar voren gebrachte wensen om ook de aftrek voor de werkende gehuwde vrouw en de bejaardenaftrek door middel van een aftrek op het inkomen te doen plaatsvinden, hebben de ondergetekenden echter afgewezen. Voor een uiteenzetting van de beweegredenen daartoe verwijzen zij o.m. naar blz. 82 van de memorie van antwoord I.B. Het gaat hier niet om een aftrek van werkelijk gedane uitgaven, doch om een tariefs-correctie. Het zou in strijd komen met de aard van deze aftrek-bedragen om ze ook voor de toepassing van andere dan tariefs-bepalingen ten laste van het fiscale inkomen te brengen en daarmee te aanvaarden dat ze zouden kunnen leiden tot een verrekenbaar fiscaal verlies.

Ook met betrekking tot de mening van een der leden, die het in beginsel onjuist acht dat de arbeidsinkomsten van de gehuwde vrouw bij het inkomen van de man worden geteld, verwijzen de ondergetekenden naar de uiteenzetting van het andersluidende standpunt, zoals dat is weergegeven op blz. 17 en 18 van de memorie van antwoord I.B. In dit verband wordt de aandacht erop gevestigd dat artikel 61 I.B. de mogelijkheid opent tot het opleggen van een afzonderlijke aanslag aan de gehuwde vrouw voor haar eigen inkomsten.

De suggestie van enige leden om in het bijzonder de belastingdruk voor ongehuwden die ouder zijn dan b.v. veertig jaar te verlichten, behoort naar het oordeel van de ondergetekenden eerder thuis bij een debat over de herziening van het tarief van de inkomstenbelasting, dan bij de algemene herziening.

Overigens heeft de Regering dergelijke suggesties in het verleden steeds afgewezen. De ondergetekenden sluiten zich in dit opzicht aan bij hetgeen dienaangaande is vermeld in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer betreffende het ontwerp tot herziening van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting voor ongehuwden (gedrukte stukken, zitting 1959—1960 — 5701, nr. 9, blz. 3). Aldaar is opgemerkt dat reeds het beginsel van gelijkheid zich in het algemeen verzet tegen discriminaties binnen een zelfde groep belastingplichtigen, tenzij duidelijk te omlijnen bijzondere omstandigheden daartoe bepaaldelijk dwingen. Bij de zo sterk uiteenlopende inzichten die er op dit stuk bestaan, is het uiterst moeilijk tot een min of meer algemeen aanvaarde differentiatie binnen de groep van ongehuwden te komen. Hierbij stuit men bovendien op het bezwaar dat of de aangelegde maatstaf onverantwoord grof is, bij meer verfijnde maatstaven, moeilijkheden bij de wettoepassing ontstaan, welke zullen leiden tot een te diep in het persoonlijk leven van de belastingplichtigen ingrijpende fiscale controle.

Met betrekking tot het thans aangevoerde argument dat oudere ongehuwden over het algemeen, b.v. door het inrichten van een eigen woning, hogere kosten voor hun levensonderhoud maken dan jeugdige ongehuwden, wijzen de ondergetekenden erop dat hier sprake is van een uitgaaf voor eenmaal in de vermogenssfeer, waarop men het tarief niet behoort af te stemmen, terwijl voorts ook tal van jeugdige ongehuwden met trouwplannen moeten sparen voor hun woninginrichting.

Vele andere leden brengen de ook reeds hierboven in deze memorie aan de orde gestelde problematiek van de belastingheffing van algemene bijstandsuitkeringen en studiebeurzen ter sprake. De ondergetekenden menen dat het niet de bedoeling is van deze leden om de uitvoerige discussie over en weer te dezer plaatse te heropenen, doch alleen om over deze materie gegevens te ontvangen betreffende de grootte van deze uitkeringen en beurzen, mede in verband met de optrekking van de belastingvrije voet voor de inkomsten- en loonbelasting.

Wat de algemene bijstandsuitkeringen betreft, is het de ondergetekenden niet mogelijk algemeen geldende exacte cijfers te verstrekken. Deze gegevens zijn niet beschikbaar, mede omdat de uitkeringen van geval tot geval zullen kunnen verschillen en daarnaast ook nog uiteenlopende groepsregelingen moeten worden vastgesteld. Wel bestaat de verwachting dat in verschillende gevallen, met name in de grote steden, de uitkeringen hoger zullen liggen dan de belastingvrije voet

volgens het bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp tot verlaging van het tarief van loon- en inkomstenbelasting. Men dient daarbij echter in aanmerking te nemen dat blijkens de mededeling in het eindverslag van de Eerste Kamer inzake de Algemene Bijstandswet (zitting 1962—1963 — 6796, nr. 163a, blz. 5) in de gevallen waarin in feite ter zake van de bijstandsverlening belasting verschuldigd zal worden, met de belastingfactor rekening zal worden gehouden.

Wat de studiebeurzen betreft, zij opgemerkt dat het landelijk gemiddelde op het ogenblik per beurs circa f 2325 bedraagt. Uiteraard kunnen in een aantal gevallen de beurzen oplopen tot een hoger bedrag, nl. van maximaal f 3400, doch men moet daarbij niet uit het oog verliezen, dat onder de voorgestelde wetgeving de kosten van de studie als buitengewone lasten aftrekbaar zullen zijn. Onder deze omstandigheden verwachten de ondergetekenden niet dat studerende zonder andere inkomsten van enige betekenis enkel uit hoofde van hun studiebeurs in de belastingheffing zullen worden betrokken.

De ondergetekenden menen dat het vorenstaande ook van belang zal zijn voor enige leden die, naar zij met genoegen hebben vernomen, het standpunt van de tweede ondergetekende op dit punt wel juist achten. In de gevallen immers, waarin nog sprake zal zijn van een in de belasting betrekken van algemene bijstandsuitkeringen en studiebeurzen, zal de eis van gelijke behandeling van de belastingplichtigen zich er veelal tegen verzetten dat op ruime schaal aan verzoeken om vrijstelling gevolg wordt gegeven. Mochten zich echter in bepaalde gevallen omstandigheden voordoen die de betaling van de belasting op buitengewoon bezwaar doen stuiten, dan zal de tweede ondergetekende niet aarzelen om te bevorderen dat kwijtschelding wordt verleend.

Artikel 27 I.B. Bij de beoordeling van de werking van artikel 27 I.B. moet vooropgesteld worden dat het hier gaat om termijnen welke zijn vervreemd. In het normale geval van zakelijke vervreemding ontvangt de vervreemder een tegenprestatie, waarin een vergoeding voor de vervreemde termijn is begrepen. In dit geval sluit, mede door de werking van artikel 31 I.B., de belastingheffing aan bij het bedrag dat de vervreemder in feite geniet, ook als de vergoeding lager is dan de contante waarde van de tot dan toe opgelopen rente, huur of pacht. Blijkt nu achteraf dat de opbrengst in objectieve zin niet of niet geheel zal worden genoten, dan is dat uitsluitend voor de verkrijger van de termijn een financiële schadepost. Voor zover deze bestaat uit het achterwege blijven van de verwachte aangroei van de termijn, leidt hij voor een gelijk bedrag tot een lager fiscaal inkomen van de verkrijger; voor zover de verkrijger zelfs niet het aankoopbedrag van de termijn realiseert, is hier sprake van een vermogensverlies dat buiten zijn fiscale inkomen ligt.

In gevallen van niet-zakelijke vervreemding, b.v. door schenking van de termijn, ligt de zaak in wezen niet anders, mits men voor ogen houdt dat de vervreemder op het moment van de schenking een inkomensbestanddeel afstaat, dat hij zijn zakelijke vervreemding had kunnen realiseren.

Artikel 30 I.B. Uit de bewoordingen van de artikelen 24, 25 en 30 I.B. volgt dat periodieke uitkeringen die voortvloeien uit een vermogensrecht, in beginsel onder de in artikel 24 I.B. bedoelde inkomsten uit vermögen vallen, terwijl artikel 30 I.B. betrekking heeft op de daar genoemde periodieke uitkeringen, voor zo ver deze niet als inkomsten uit vermogen zijn aan te merken. Naar het oordeel van de ondergetekenden ligt een dergelijk onderscheid in systematisch opzicht voor de hand. De volgorde van de inkomensgroepen, zoals deze zijn vermeld in artikel 4 I.B., is niet willekeurig, maar berust op de gedachte dat inkomensbestanddelen die onder verschillende groepen zouden kunnen vallen, zoveel mogelijk moeten worden gerangschikt onder de groep welke het eerste is genoemd. Nog daargelaten dat de ondergetekenden niet inzien hoe door een afwijking van dit systeem een vereenvoudiging zou kunnen worden bereikt, zijn zij van oordeel dat een dergelijke afwijking tot moeilijkheden zal leiden op andere plaatsen, zoals

artikel 5, tweede en derde lid, I.B., waar voor vermogensinkomsten, met inbegrip van de periodieke uitkeringen op grond van een vermogensrecht, een bijzonder regime geldt.

Artikel 45 I.B. Naar de mening van de ondergetekenden is een begrenzing van de aftrek van de lijfrentepremie, geplaatst tegen de achtergrond van de oudedags- en gezinsverzorging, noodzakelijk. Bij pensioenvoorzieningen is er van nature sprake van een feitelijke begrenzing, aangezien zij een binding moeten hebben met de duur van de arbeidsverhouding en de hoogte van de genoten beloning. Deze begrenzing is thans vastgelegd in een wettelijke definitie (artikel 11, derde lid, letter a, L.B.). Bij lijfrenten ontbreekt een dergelijke natuurlijke begrenzing. Zonder een nadere wettelijke beperking van de aftrek van premies en koopsommen voor lijfrenten is het gevaar voor allerlei uit fiscaal oogpunt onaanvaardbare manipulaties allerminst denkbeeldig. Bovendien zou een ongelimiteerde aftrek van lijfrentepremies leiden tot een te grote begunstiging van het sparen via lijfrenten. Overigens zijn de ondergetekenden van oordeel dat de ten opzichte van de huidige situatie aanzienlijk verruimde aftrekmogelijkheid, in voorkomende gevallen verhoogd met de stamrechtvrijstelling van artikel 19 I.B., voldoende ruimte laat tot de opbouw van een redelijke oudedagsvoorziening. In dit verband zij ook nog gewezen op de volledige aftrekbaarheid van de premie ingevolge de A.O.W.

Artikel 46 I.B. Het verheugt de ondergetekenden dat deze leden met waardering gewag maken van de nieuwe aftrekregeling voor de studiekosten en het vervallen van de bepaling van artikel 51, derde lid, van het Besluit 1941. Voorts hebben zij kennis genomen van het standpunt van deze leden met betrekking tot de aftrek van ziektekosten. De ondergetekenden menen op dit punt te kunnen volstaan met te verwijzen naar de uitvoerige discussies tijdens de behandeling in de Tweede Kamer; ter voorkoming van misverstand willen zij nog wel opmerken dat ingeval het onzuivere inkomen, verminderd met de persoonlijke verplichtingen, beneden f 20 000 ligt, de drempeel voor de ziektekosten minder dan f 500 bedraagt.

Artikel 55, I.B.

De ondergetekenden kunnen zich niet verenigen met het standpunt van enige leden, dat artikel 55 I.B. in het door hen gestelde geval zeer onbillijk, zelfs onredelijk werkt. De jonge weduwe toch wier huwelijk korter dan vijf jaar heeft geduurd zonder dat daaruit kinderen zijn geboren, verkeert niet alleen burgerrechtelijk doch ook maatschappelijk in het algemeen in een positie die niet wezenlijk verschilt van die van een ongehuwde met een eigen huishouding. De fiscale wetgeving sluit zich hierbij aan en rangschikt haar evenals de overige ongehuwden in tariefgroep I. Met betrekking tot de door deze leden naar voren gebrachte premieplicht voor de volksverzekeringen merken de ondergetekenden op, dat deze ook voor ongehuwden bestaat. Overigens heeft de tweede ondergetekende zich steeds op het standpunt gesteld, dat cumulatie van beide uitgaafposten behoort te worden verzacht door de betaalde premies op het te belasten inkomen in mindering te brengen.

De ondergetekenden blijven dan ook bij het standpunt, ingenomen in de memorie van antwoord I.B. en uiteindelijk ook door de Tweede Kamer gedeeld, dat er voor deze gevallen geen uitbreiding aan de wettelijke uitzonderingsbepalingen behoort te worden gegeven, terwijl het voorts naar hun mening onjuist zou zijn om bij de uitvoering van de wet van dit standpunt af te wijken.

Artikel 65, lid 1, sub b, I.B.

Het verheugt de ondergetekenden dat dezelfde leden verklaren zich te verenigen met het instituut van de aanslag op verzoek. Overigens moet met dit nieuwe instituut nog de nodige ervaringen worden opgedaan, waarbij zij aangetekend, dat het eerste jaar, mede door de te verwachten ongelijktijdige inwerkingtreding van de wetten op de loon- en inkomstenbelasting, niet een deugdelijke maatstaf behoeft te vormen. De gestelde

grenzen van vijf percent en f 25, alsmede de omstandigheden dat het in het voornemen ligt belanghebbenden te verplichten om op een — vereenvoudigd — aangiftbiljet zelf een berekening te stellen waaruit blijkt of deze grenzen al dan niet zijn overschreden, zullen naar verwachting een rem zijn op het lukraak indienen van een verzoek tot vaststelling van een aanslag. Hierbij kan in aanmerking worden genomen, dat het gaat om in doorsnee eenvoudige gevallen, die naar verhouding weinig administratieve werkzaamheden zullen meebrengen.

V. LOONBELASTING

Vele leden wijzen er terecht op, dat de herziening van de loonbelasting noodzakelijk zal moeten leiden tot herzieningen in de sociale wetgeving, waarbij zij zullen denken aan de sociale-verzekeringswetgeving. Dit geldt trouwens overeenkomstig voor de herziening van de inkomstenbelasting, waar de premieheffingskant van de sociale-volksverzekeringswetten — A.O.W., A.W.W. en A.K.W. — nauw bij aansluit. Voor zover over de herzieningen van deze wetten en van enkele andere sociale-verzekeringswetten overleg met de tweede ondergetekende noodzakelijk was, is het thans afgesloten. De daarbij bereikte resultaten geven goede hoop dat de noodzakelijke herzieningen zo tijdig hun beslag zullen kunnen krijgen dat er niet door afwijkende data van inwerkingtreding een discrepantie zal ontstaan tussen belastingwetgeving en sociale-verzekeringswetgeving.

De ondergetekenden willen hier gaarne hun toezegging herhalen dat het tarief voor bijzondere beloningen niet in werking zal treden voordat de verlaging van de inkomstenbelasting, althans voor een deel, in werking treedt. In verband hiermede is het hun niet mogelijk thans reeds een datum te noemen.

Het verheugt de ondergetekenden dat enige leden de verhoging van het tarief voor bijzondere beloningen niet slechts een pijnlijke, maar ook een noodzakelijke operatie noemen en daarbij zelfs enige verzachtende omstandigheden vermelden. Ook naar hun oordeel moeten de afzonderlijke wijzigingen niet uitsluitend op zichzelf worden gezien, maar vooral ook in hun onderling verband.

Niet zonder bevreemding hebben zij er kennis van genomen, dat een der leden er — zonder nadere motivering — bezwaar tegen heeft, dat de heffing van de belasting op loon voor overuren na de totstandkoming der wet zal worden gecontinueerd. Naar hun mening is het buiten twijfel dat dit extra-loon de financiële draagkracht van de belastingplichtige vergroot, zodat het onjuist zou zijn het buiten aanmerking te laten bij de belastingheffing.

Vele leden menen dat het bepaalde in artikel 3, eerste lid, letter f, L.B. nl. dat als dienstbetrekking wordt beschouwd de arbeidsverhouding van het kind van 15 jaar of ouder, in vele gevallen indruist tegen het rechtsgevoel, dat ter zake bij de belanghebbenden bestaat. Naar aanleiding hiervan merken de ondergetekenden op dat deze fictie, anders dan deze leden menen, niet ingaat tegen in grote kring bestaande familieverhoudingen, noch tegen de persoonlijke vrijheid van de betrokkenen ten aanzien van de aard van de arbeidsverhouding. De fictie toch laat de zelf gekozen burgerrechtelijke verhoudingen onverlet. Zij maakt slechts op eenvoudige wijze een einde aan de onzekerheid hoe in deze gevallen de heffing van belasting en van premies voor de sociale volksverzekeringen dient te geschieden. Naar de stellige overtuiging van de ondergetekenden leidt deze fictie tot een heffing, die meer in overeenstemming is met de bedoelingen van de wetgever ten aanzien van de premiereductie, dan thans, zonder deze fictie, bereikbaar is. Zoals is uiteengezet in de memorie van antwoord L.B. (blz. 6, linkerkolom), belet deze fictie dat men, op grond van soms bijna futiele verschillen met een werkelijke dienstbetrekking, voor meewerkende kinderen die maatschappelijk vrijwel op één lijn staan met loontrekkenden, profijt trekt van de slechts voor kleine zelfstandigen en pensioentrekkenden bedoelde premiereductieregeling.

De uit deze fictie voortvloeiende administratieve verplichtingen, waarop enige leden nog wijzen, hebben in het kader

van de voorbereiding van de uitvoeringsvoorschriften bijzondere aandacht. Overwogen wordt deze zoveel mogelijk te beperken, in het bijzonder in die gevallen, waarin de bedrijfsvoerende ouder uitsluitend tengevolge van deze fictie te maken krijgt met administratieve verplichtingen op het stuk van de loonbelasting c.a. Een geheel volledig overzicht van deze problematiek is evenwel ook thans nog niet verkregen.

VI. VERMOGENSBELASTING

Zoals vele leden terecht constateren, zijn de ondergetekenden, evenals hun voorgangers, van oordeel, dat de heffing van vermogensbelasting verband houdt met twee aspecten die eigen zijn aan het bezit van vermogen, te weten het aspect van bestedingsreserve en dat van de bron van gefundeerd inkomen. Verwezen moge worden naar de uitvoerige beschouwingen te dien aanzien in de memorie van antwoord V.B. onder het hoofd Algemeen (blz. 1—4), alsmede naar het debat in de Tweede Kamer (*Handelingen*, blzz. 1896 en 1897).

Naar aanleiding van het betoog van evenbedoelde vele leden met betrekking tot de bestedingsreserve, die het vermogen aan de bezitter ervan biedt, merken de ondergetekenden nog het volgende op. Overeenkomstig hetgeen zowel in de memorie van toelichting als in de memorie van antwoord V.B. is betoogd, zijn de ondergetekenden van oordeel, dat het vermogen aan de bezitter ervan in financieel en maatschappelijk opzicht een voorsprong verleent boven degene die zonder enige vermogensreserve van een arbeidsinkomen moet leven. Al moge dan deze voorsprong door wijzigingen in het maatschappelijk bestel enigermate zijn aangetast, het is — zo menen de ondergetekenden — duidelijk dat een dergelijke voorsprong toch in ieder geval nog bestaat.

Deze aan het bezit van vermogen ontleende factor van draagkracht als zodanig zien de ondergetekenden als de ook thans nog geldende rechtsgrond voor de vermogensbelasting. In deze zienswijze is het irrelevant of ontstane inkomsten al dan niet worden waargenomen en evenmin is dan van belang de vraag of het al dan niet de bedoeling is dat vermogens van enige omvang in de consumptieve sfeer worden gebracht; de rechtsgrond toch is juist niet gelegen in de feitelijke consumptie van vermogen, maar in de — potentiële — beschikkingsbevoegdheid over het vermogen. Voorts is naar de mening van de ondergetekenden toch wel sprake van een ernstige miskenning van het karakter van de belastingheffing als bijdrage tot de collectieve middelen, wanneer men een op een draagkrachtfactor berustend onderdeel van deze bijdrage gaat vergelijken met een in het strafrecht thuisbehorende boete.

De vele aan het woord zijnde leden merken voorts op, dat het streven van de Regering naar bezitsvorming niet verenigbaar is met het aanvoeren van het aspect bestedingsreserve als grondslag voor de vermogensbelasting. De ondergetekenden kunnen niet inzien dat het ontwerp, zoals het na de daarin door de Tweede Kamer aangebrachte wijzigingen luidt, in strijd met bedoeld streven zou zijn. Zij wijzen er in dit verband op, dat de in het ontwerp opgenomen vrijstellingen aan de voet voldoende ruimte bieden voor de vorming van bezit in brede kring.

De ondergetekenden delen de teleurstelling van vele leden dat het voorstel van de Regering om althans een deel van de vermogensbelasting in mindering op het inkomen te brengen tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is vervallen. Zij wijzen er intussen op dat het, gelet op de keuze tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer voor een grotere vrijstelling aan de voet enerzijds en de budgettaire ruimte anderzijds, niet mogelijk was de aanvankelijk door de ondergetekenden voorgestelde aftrek te handhaven. Ondanks de bij de ondergetekenden bestaande bezwaren tegen de gedane keuze hebben zij niettemin daarin berust, op grond van de overweging dat de wetgeving nu eenmaal in gemeen overleg tussen Regering en Staten-Generaal tot stand komt en hier niet een zodanige wijziging is aangebracht dat zij de verantwoordelijkheid daarvoor niet zouden kunnen aanvaarden.

Overigens dient niet te worden vergeten dat de (als voorlopige maatregel) voorgestelde aftrek gegrond was op de overweging dat slechts één van de aspecten van de vermogensbelasting — die van het gefundeerde inkomen — was verzwakt en de andere — de bestedingsreserve — niet of nauwelijks was aangetast. In het licht van die overwegingen zou het naar het oordeel van de ondergetekenden alleen verantwoord geweest zijn de vermogensbelasting voor de vaststelling van de grondslag van de inkomstenbelasting in mindering toe te laten, voor zover deze nog berust op de — in kracht verminderde — rechtsgrond van het gefundeerde inkomen.

De ondergetekenden stellen het op prijs dat vele leden hun volledige instemming betuigen met de tot stand gekomen verhoging van de vrijstelling aan de voet en de overigens in de artikelen 14—17 V.B. vervatte tegemoetkomingen. Met betrekking tot de vraag of en in hoeverre de bedragen van de vrijstelling regelmatig moeten worden bezien zij verwezen naar hetgeen eerder in deze memorie ter zake is opgemerkt onder: I Algemeen, § 3.

Dat deze leden van oordeel zijn dat het voorliggende ontwerp vele verbeteringen ten aanzien van de bestaande situatie behelst, stemt de ondergetekenden tot voldoening. Met deze leden zijn zij van mening dat het aanvaarden van latente fiscale claims als correctie op de waarde van het netto vermogen bijdraagt tot een meer bevredigende bepaling van de belastbare som.

Alhoewel de ondergetekenden het met deze leden juist zouden hebben geacht de ontwikkeling van de rechtspraak inzake het begrip goodwill af te wachten, moge erop worden gewezen dat ook thans de goodwill onbelast is, zodat door de bij amendement in het ontwerp opgenomen uitdrukkelijke uitzondering geen wijziging in de bestaande praktijk wordt gebracht. Slechts voor de toekomstige rechtsontwikkeling kan de opgenomen bepaling betekenis krijgen.

De ondergetekenden hebben kennisgenomen van de opvatting van de aan het woord zijnde leden over het herstellen van de regeling voor de zogenaamde veldinventaris, alsmede van de instemming van enige leden met de verhoging van het van vermogensbelasting vrijgestelde bedrag.

Met betrekking tot de verklaring van enige leden ten aanzien van het niet aangenomen voorstel van de Regering om de mogelijkheid te openen een derde deel van de vermogensbelasting van het belastbaar inkomen af te trekken, moge worden verwezen naar hetgeen hierboven is opgemerkt ten antwoord op een gelijksoortige verklaring van vele leden.

Op de vraag of de Regering te gelegener tijd de indiening zal bevorderen van een wetsontwerp tot tariefsverlaging van de vermogensbelasting menen de ondergetekenden thans geen uitsluitel te kunnen geven. Voorshands hebben de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting de hoogste prioriteit en gezien de onzekere toekomstige ontwikkelingen zou een verklaring omtrent hetgeen daarna zal moeten geschieden wel op zeer losse gronden berusten.

De Minister van Financiën,
H. J. WITTEVEEN.

De Staatssecretaris van Financiën,
VAN DEN BERGE.

De commissie van rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 13 november 1964.

DE GEER VAN OUDEGEIN
POLAK
VAN CAMPEN (*Voorzitter*)
DE WILDE
ZIJLSTRA.